

OMNES UNUM

(TODOS UNO)

1961
STEV. 4

GLASILO SLOVENSКИH DUHOVNIKOV
V ZAMEJSTVI

K A Z A L O

Sv. oče Janez XXIII.: Inde a primis	97
Anton Orehar: Duhovnik in delovci	101
+ Pavel Slapar: Za železno zaveso	106
Novice od povsod	113

Glede vseh upravnih zadev in poravnave naročnine se obračajte naravnost na upravo: Rev. Stanko škrbe, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina, ali pa na sledeče sobrate poverjenike:

Kanada: Rev. Anton Vukšinič, 146 Bell Street, Port Colborne, Ontario.

U. S. A.: Rev. Jožef Ferkulj, St. Vincent Home, 1340 N. — 10 Str. Quincy, Illinois, USA.

Čile: Rev. dr. Trdan, Capellán, Hacienda Acuelo, Est. Hospital, Chile.

Italija: Rev. Tone Iskra, Chiesa del S. Nome di Maria, Foro Traiano 89, Roma.

Trst: Msgr. Jože Javnik, Boršt 91, Trieste.

Gorica: Mons. dr. Franc Močnik, Via Don Bosco 3, Gorizia.

Avstrija: Rev. Vinko Zaletel, Viktringer Ring 26, Klagenfurt.

Naročnina: Za Argentino in Čile 80 argentinskih pesov. Za U. S. A. 2.50 dolarja. Za vse ostale dežele vrednost zamenjave 2.50 dolarja. Kdor želi, more poravnati naročnino z mašnimi štipendiji. To velja zlasti za Evropo. Opraviti je treba tri sv. maše. Naj nihče ne opravi maš prej, dokler mu ni sporočeno, da so nameni zanj že določeni. Maše, za katere nam ni sporočeno, da so sprejete oz. opravljene, smatramo za neopravljene in naročnino za neopopravnano.

Uprava

OMNES UNUM

GLASILO SLOVENSКИH DUHOVNIKOV V ZAMEJSTVU

LETO VIII.

1961

ŠTEV. 4

INDE A PRIMIS

(Apostolsko pismo sv. očeta Janeza XXIII. o češčenju predragocene Krvi Gospodove)

Apostolsko pismo častitim bratom patriarhom, primasom, nadškofom, škofom in drugim krajevnim ordinarijem, ki žive v miru in občestvu z apostolskim sedežem, o pospeševanju češčenja predragocene Krvi Gospoda našega Jezusa Kristusa. Papež Janez XXIII. Častiti bratje, pozdrav in apostolski blagoslov.

Že od prvih mesecev naše papeške službe se je zopet in zopet zgodilo, da smo — in naša beseda je bila zaskrbljen in preprost izraz duše, ki je slutila bodočnost — kadar je šlo za vsakdanje verske vaje, povabili vernike, naj z vnetim prizadevanjem izkazujejo češčenje tistemu, kar čudovito razodeva božje usmiljenje do ljudi, do svete Cerkve, do vesoljnega sveta, čigar Odrešenik in Zveličar je Jezus Kristus, naj namreč s posebno pobožnostjo časte njegovo predragoceno Kri.

Tovrstne pobožnosti smo se navadili že v naročju domače družine, kjer smo kot otrok odraščali. Še sedaj sladko ginjeni obujamo spomine na svoje starše, ki so imeli navado, da so meseca julija vsak dan doma pobožno molili litanije predragocene Krvi.

Poslušni apostolskemu opominu: „Pazite nase in na vso čredo, v kateri vas je Sveti Duh postavil za škofo, da vodite Cerkev božjo, ki jo je pridobil z lastno krvjo“,¹ mislimo zlasti to, častiti bratje, da glavna in posebna skrb naše dušnopastirske službe zahteva, naj najprej čujemo nad zdravim naukom, potem pa naj gledamo, da se bodo javne in zasebne pobožnosti na pravi način vršile in pospeševale. Zaradi tega smatramo za zelo primerno opominjati svoje sinove, naj obrnejo svojo pozornost in premislijo nerazdružljivo vez, ki mora združevati z dvojnimi češčenjem, katero je med krščanskim ljudstvom daleč razširjeno: češčenjem presvetega Imena in presvetega Srca Jezusovega, pobožno izkazovanje časti predragocenī Krvi učlovečene Besede, ki je bila za mnoge prelita v odpuščanje grehov.²

Če je namreč kar najbolj potrebno, da je liturgično dejanje Cerkve v popolnem skladju z izpovedjo katoliške vere, ker postava vere določa postavu molitve,³ in se ne uvajajo nobene oblike pobožnosti, ki ne bi izvirale iz čistih studecev prave vere, je iz istega razloga prav, da so razne vrste pobožnosti med seboj v skladu. Potrebno je namreč, da tiste oblike pobožnosti, ki se smatrajo vobče za glavne in so bolj prikladne za dosego svetosti, nikakor niso v medsebojnem neskladju in druga drugi v oviro, in da prav tako tiste, ki so bolj posebne in manjšega pomena, bodisi po vrednosti, bodisi po razširjenosti, dajo prednost tistim, ki bolj pripomorejo k vesoljnemu zveličanju, ki ga je izvršil tisti, ki je srednik med Bogom in ljudmi, človek Kristus Jezus, ki je dal sam sebe v odkup-

nino za vse.⁴ Če torej krščanski verniki črpajo iz prave vere in zdrave pobožnosti nagibe za notranjost in pravilo za življenje, se morejo zanesti, da čutijo s Cerkvijo in da po molitvi in ljubezni živijo tesno združeni z Jezusom Kristusom, z Jezusom Kristusom, pravimo, ustanoviteljem in najvišjim duhovnikom najbolj vzvišene religije, po katerem ima ime, dostojanstvo in moč.

Če se torej samo na kratko ozremo na občuovanja vreden napredek, ki ga je katoliška Cerkev dosegla na liturgičnem področju in območju — in to je popolnoma v skladu z zveličavnim napredovanjem vere same, kar zadeva bolj polno poznanje božjih resnic — ne moremo brez velike dušne tolažbe zreti, da je ta apostolski sedež prav v zadnjih stoletjih zelo pogosto in to jasno odobril in priporočil tiste tri oblike pobožnosti, o katerih smo govorili; dasiprav jih je že od srednjega veka dalje veliko število pobožnih krščanskih vernikov uvedlo v prakso krščanskega življenja ter so se potem razširile po raznih škofijah pa tudi po verskih redovih in družbah, vendar ni bilo nič manj potrebno, da je posegla vmes oblast Petrove stolice, da bi le-te razglasila kot skladne s katoliško vero in bi mogle biti last vesoljne Cerkve.

Zadostj je spomniti na to, da so naši predniki že od šestnajstega stoletja dalje obdarili z duhovnimi dobrotami češčenje najsvetejšega Imena Jezusovega, katero je stoletje prej sv. Bernardin Sienski neutrudno širil po Italiji. V čast temu najsvetejšemu Imenu pa so najprej bile odobrene duhovne dnevnicke in maša, potem pa tudi litaije.⁵ Z nič manjšimi dobrotami niso rimski papeži pospeševali češčenja presvetega Srca Jezusovega; da se je le-to v vsej polnosti in popolnosti vpeljalo in razširilo po vsem svetu,⁶ je zelo mnogo pripomoglo to, kar je Gospod Jezus Kristus razodel sv. Marjeti Mariji Alacoque, ko ji je pokazal svoje presveto Srce. Rimski papeži so v nemo za tovrstno pobožnost tako edinstveno in v čudovitem soglasju cenili, da niso le pojasnili njene moči in narave, marveč jo tudi razglasili kot zakonito in pospeševali njeno prakso; izdali so mnogo javnih odlokov cerkvenega učiteljstva, na katere so položili najvišjo krono pač s tremi glavnimi okrožnicami o tej zadevi.⁷

Pa tudi glede češčenja predragocene Krvi Jezusove, čigar čudovit pospeševatelj je bil v preteklem stoletju rimski duhovnik sv. Gaspar Bufalo, nista manjkali, kakor je bilo prav, pritrditvev in odobritev tega apostolskega sedeža. Glede tega spomnimo, da so bile na ukaz Benedikta XIV. sestavljene maša in duhovne dnevnicke v čast češčenja vredne Krvi božjega Odrešenika in da je Pij IX., zato da bi izpolnil obljubo Bogu, katero je naredil v Gaeti, raztegnil njen liturgični praznik na vesoljno Cerkev.⁸ Končno je Pij XI. srečnega spomina hotel, naj bo prav ta liturgični praznik v vedni spomin slovesnosti, ki so jih obhajali ob tisoč devetstoletnici odrešenja človeškega rodu, povzdignjen v duplex prvega razreda in sicer s tem namenom, da bi se ob povzdignjenju slovesnosti bogoslužnega obreda bolj goreče gojilo češčenje Odrešenikove Krvi in bi od tod izviral za ljudi obilnejši sadovi taiste božje Krvi.

Hodeč torej po stopinjah naših prednikov smo zato, da bi vedno bolj rastla in se razcvetela pobožnost od predragocene Krvi Kristusa, brezmadežnega Jag-njeta, odobrili primerne litanije, ki so bile sestavljene po predpisih svete kongregacije, katere dolžnost je skrbeti za zakonite obrede,⁹ tako zasebno kakor javno molitev le-teh obdarili s posebnimi odpustki ter priporočili vesoljni krščanski družini.¹⁰ Ker torej ta naš odlok spada k skrbi za vse cerkve,¹¹ ki je lastna papeštvu, naj se v dejanju izvede in srečno doseže, da bodo namreč v teh časih, ki jih stiskajo najhujše duhovne potrebe, vsi krščanski verniki vedno bolj cenili tiste tri oblike krščanske pobožnosti, katere smo zgoraj počastili s hvalo, ki

jim gre; saj so vedno in povsod obdarjene z najbolj zveličavno močjo glede pospeševanja verskega življenja.

Ko sta se torej približala praznik in mesec, ki sta posvečena češčenju Kristusove Krvi, cene našega odrešenja, nikdar minljivega poročstva zveličanja in večnega življenja, naj jo krščanski verniki s še bolj globoko pobožnostjo in vne-
mo premišljujejo ter naj zveličavno uživajo njen sad z bolj pogostim prejemanjem evharističnega Zakramenta. Naj jih razsvetli tista luč, ki izvira iz plodonosnih opominov svetega pisma in naukov svetih cerkvenih očetov in učnikov, ter naj pri sebi premislijo, kako preobilno in neskončno moč ima ta resnično predragocena Kri: „Saj premore tudi ena kapljica zemljo vso oprati grehov madeža“, kakor sveta Cerkev poje z usti angelskega Učenika¹² in je naš prednik Klemen VI. modro potrdil.¹³

Če pa je torej povsem neskončna moč Krvi Kristusa, Boga in človeka, in prav tako neskončna tista ljubezen, ki je nagnila našega Odrešenika, da je taisto prelival že osmi dan po svojem rojstvu, ko je bil obrezan, in še obilneje potem, ko so ga na vrtu Getsemani obšle smrtne težave in je še bolj goreče molil,¹⁴ ko je bil bičan in kronan, ko je stopal na Kalvarijo in bil tam na križ pribit, in ko je končno kar najbolj široka rana odprla njegovo stran, da bi bila znamenje tiste božje Krvi, ki teče tudi v vse zakramente Cerkve: vse to zahteva, da ni le dostojno, marveč da je kar najbolj potrebno, da vsi verniki, ki jih je prerodil val te Krvi, le-to s pobožno vdanostjo časte ter ji izkazujejo najhvalejnejša čustva ljubezni.

Tudj je zelo zveličavno in kar najbolj primerno, da češčenju, ki smo ga dolžni izkazovati kelihu Krvi nove in večne zaveze prav posebno takrat, ko ga pri evharistični daritvi mašnik povzdigne, da ga počaste in vidijo, sledi tudi prejem taiste Krvi, zakaj v evharističnem Zakramentu zauživamo Kristusovo Kri, ki je nerazvezljivo združena z njegovim telesom. Tedaj morejo pričujoči krščanski verniki, s svetim služabnikom oltarja tesno duhovno združeni, v vsej resnici v notranjosti ponavljati tiste besede, ki jih le-ta izgovarja pri svetem obhajilu: „Kelih zveličanja bom vzel in klical Gospodovo ime. Kri našega Gospoda Jezusa Kristusa naj varuje mojo dušo za večno življenje. Amen.“ Tako se bo brez dvoma zgodilo, da bodo verniki vselej, kadar bodo vredno pristopili k svetemu obedu, prejeli bolj bogate sadove odrešenja, vstajenja in večnega življenja, ki jih je za vesoljno človeško družino pridobila kri Kristusa, ki je po Svetem Duhu sam sebe dal.¹⁵ Ko bodo taisti krščanski verniki nasičeni s telesom in krvjo Jezusa Kristusa in deležni njegove božje moči, ki je v Cerkvi zbudila neštevilne čete mučencev, bodo laže prenašali vsakdanje napore in trude in — če treba — celo življenje žrtvovali, kadar koli bo to zahtevala zadeva krščanske kreposti in božjega kraljestva; prav v istem ognju ljubezni bodo plameneli, ki je nagnil sv. Janeza Zlatoustega, da je s temi besedami vzkliknil, ko je pisal: „Od te mize odhajamo kakor levi, ki bruhajo ogenj, strašni hudobnemu duhu, premišljujoč, kdo je naša glava in kolikšno ljubezen nam je izkazal... Če to kri vredno prejmemo, daleč odpodi hudobne duhove, prikljče k nam angele in celo Gospoda angelov... Ta prelita kri očiščuje ves svet... To je cena sveta, to je tisto, s čimer je Jezus kupil Cerkev... Ta misel bo krotila naša nagnjenja. Doklej se bomo namreč oklepali sedanjih stvari? Doklej se ne bomo zbudili? Doklej ne bomo imeli nobenih skrbi glede svojega zveličanja? Mislimo na dobrine, s katerimi nas je Bog oblagodaril, zahvaljujmo se mu, izkazujmo mu slavo, pa ne le z vero, marveč tudi z deli.“¹⁶

O da bi tisti, ki jih krasi krščansko ime, češče mislili na očetovski opomin

prvega papeža, ki je pisal: „Preživite v strahu čas svojega bivanja v tujini, ker veste, da niste z minljivimi rečmi, s srebrom ali zlatom odkupljeni... marveč z dragoceno krvjo Kristusa kot nedolžnega in brezmadežnega Jagnjeta“;¹⁷ o da bi bolj poslušali apostola narodov, ki tako govori: „ Za veliko ceno ste kupljeni. Poveljučujte torej in nosite Boga v svojem telesu“.¹⁸ Če bodo to vsi naredili, bodo njihove nravi, s katerimi morajo drugim dajati zgled, brez dvoma bolj poštene in dostojne; tudi to se bo srečno zgodilo, da bo namreč Kristusova Cerkev zaradi kreposti na tej zemlji bolj uspešno vršila svojo službo v korist človeškega rodu. In če bodo ljudje poslušni nagibom milosti Boga, ki hoče, da bi se vsi zveličali,¹⁹ ker je hotel, da so vsi odkupljeni s Krvjo njegovega Edinorojenega in je vse poklical, da bi tvorili kot udje eno skrivnostno telo, čigar glava je Kristus, koliko bolj tesne vezi bratske ljubezni bi družile med seboj rodove, ljudstva in narode. In kako jasen mir bo uživalo celo skupno svetno življenje, pač bolj vredno Boga in človeške narave, ki je ustvarjena po podobi in sličnosti svojega Stvarnika!²⁰

K premišljevanju tega vzvišenega dostojanstva, h kateremu nas je Bog poklical, je sveti apostol Pavel s temile besedami spodbujal kristjane hebrejskega rodu, kateri so le preveč viseli na ustanovah stare zaveze, čeprav je bila ta le međa slika in podoba nove zaveze: „Približali ste se namreč gori Sionu in mestu živega Boga, nebeškemu Jeruzalemu in tisočem angelov, svečanemu zboru in cerkvi prvorojencev, ki so zapisani v nebesih, in Bogu, sodniku vseh, in dušam pravičnih, ki so dosegli popolnost, in sredniku nove zaveze, Jezusu, in kropilni krvi, ki bolje govori ko Abelova“.²¹

Častiti bratje, trdno upamo, da boste te naše očetovske opomine, kakor se vam bo zdelo bolj primerno, sporočili tako krščanskemu ljudstvu kakor vsak svoji duhovščini in da se bodo ne le radovoljno, marveč z gorečo vnemo zveličavno v praksi izvedli, ter iz prekipevajoče ljubezni kot znamenje nebeških darov in poročstvo naše posebne dobrohotnosti tako vam vsem vsakemu posebej kakor vam zaupanim čredam, zlasti tistim, ki bodo tem našim željam ustregli s pobožnim in vnetim srcem, podeljujemo apostolski blagoslov.

Dano v Rimu, pri Sv. Petru, dne 30. junija leta 1960., na bedenji dan praznika predragocene Krvi Gosпода našega Jezusa Kristusa, v drugem letu našega papeževanja. Janez XXIII.

Opombe: ¹ Apd 20, 28. — ² Pr. Mt 26, 28. — ³ Pr. Mediator Dei, AAS, XXXIX (1947), 54. — ⁴ 1 Tim 2, 5-6. — ⁵ Pr. ASS XVIII (1886), 509. — ⁶ Pr. Duh. dnevn. na praznik presv. Srca Jez., II. nokt., ber. V. — ⁷ Okrožn. Annum Sacrum, Acta Leonis, vol. XIX (1899), 71 sl.; okrožn. Miserentissimus Redemptor, AAS, XX (1928), 165 sl.; okrožn. Haurietis aquas, AAS, XXXXVIII (1956), 309 sl. — ⁸ Odkol. Redempti sumus, dne 10. avg. 1849; pr. Arhiv kongr. sv. obr., Decr. ann. 1848—1849, fol. 209. — ⁹ Pr. AAS, LII (1960), 412—413. — ¹⁰ Odkol. sv. penitenciarije, 3. marca 1960; pr. AAS, LII (1960), 420. — ¹¹ Pr. 2 Kor 11, 28; Ap. pismo napak navaja 1 Kor. — ¹² Himna Adoro te devote. — ¹³ Bula Unigenitus Dei Filius, 25. jan. 1343; Denz.-R., 550. — ¹⁴ Pr. Lk 22, 43. — ¹⁵ Hebr 9, 14. — ¹⁶ In Joan. Homil. XLVI; Migne, PG, LIX, 260—261. — ¹⁷ 1 Petr 1, 17-19. — ¹⁸ 1 Kor 6, 20. — ¹⁹ Pr. 1 Tim 2, 4. — ²⁰ Pr. 1 Moz 1, 26. — ²¹ Hebr 12, 22-24.

Opomba glede prevoda. Prevod je napravljen po latinskem izvirniku v AAS, LII, šte. 9 (5. avgusta 1960), str. 545/50; deloma se ravna po nemškem prevodu v Herder-Korrespondenz, I, XI, zv. 2, nov. 1960, str. 72/4. Ista revija prav poudarja zlasti tri stvari: goreče priporočanje češčenja predragocene Krvi, pogosto navajanje sv. pisma nove zaveze o predragoceni Krvi, sklicevanje na nauk svetih očetov in učencev.

F. Ž.

DUHOVNIK IN DELAVCI

Orehar Anton, Argentina

Znana je izjava Pija XI., da je največje pohujšanje devetnajstega stoletja to, da so delavci izgubili zaupanje v Cerkev. Sicer moremo reči, da je Cerkev zlasti od Leona XIII. dalje mnogo naredila, da bi se delavstvu približala in vzbudila zavest, kako nanje ni pozabila in jih zapustila v njihovih težavah. Dokaz so n. pr. socialne okrožnice Leona XIII., Pija XI., pa tudi nauk Pija XII., ki sicer posebne socialne okrožnice ni izdal; pač pa so v tem pogledu znani njegovi tako pomembni božični nagovori skozi dolgo vrsto let, obenem je pa uvedel poseben praznik sv. Jožefa delavca. Janez XXIII. hodi z vso dobroto in ljubeznijo do delavskega stanu po poti svojih velikih prednikov.

Škofje so posnemali in posnemajo namestnike Jezusa Kristusa na zemlji v skrbi za delavce. Koliko pastirskih pisem višjih pastirjev, ki govore o delavskem vprašanju, bi mogli naštet. Vemo za mnogo včasih prav iznajdljivih poskusov, kako so se dušni pastirji skušali delavstvu približati.

Vendar pa vprašanje še daleč ni rešeno. Še ostreje postaja, ker si je komunizem po ruski revoluciji hotel prisvojiti monopol glede obrambe delavskih pravic in so delavci zaradi neurejenih socialnih razmer v katoliških deželah v množicah odpadali od Cerkve; ali pa jih muči vse polno ugovorov proti njej oziroma se za njen nauk ne zmenijo dosti in stojijo brezbrizno ob strani.

Prav to je nagnilo Cerkev, da še več govori o ureditvi družabnega vprašanja in se skuša kolikor mogoče približati delavstvu ter vršiti kolikor mogoče razmeram primerno dušno pastirstvo med delavskim stanom, ki ga je prav tako Bog ustvaril in poklical k zveličanju, pa je morda največja nevarnost, da ga ne bo dosegel marsikateri delavec, če se dušni pastir ne bo zadosti potrudil.

Za delavsko vprašanje se mora zanimati mestni dušni pastir, ki ima poleg drugih stanov gotovo tudi delavski stan. Ker so delavci iz razumljivih razlogov še bolj občutljivi, se jim mora še s toliko večjo ljubeznijo posvetiti, da jih pridobi. Med meščanskimi verniki, pa naj bodo industrialci, trgovci ali uradniki, mora vzbujati vest za pravo socialno ravnanje z delavci in drugimi uslužbenci.

Delavsko vprašanje mora poznati tudi dušni pastir na deželi, kamor v novejšem času ob poletnih mesecih prihajajo delavci preživljati svoje počitnice in gotovo vplivajo na kmečke župljane. Dalje pa so — če izvzamemo najbolj oddaljene župnije na kmetih — med kmetiskim prebivalstvom pomešani — včasih v precejšnji meri — delavci z vsemi svojimi težavami, z dobrimi, pa tudi slabimi lastnostmi.

Cerkev hoče, da se že v semeniških bogoslovcj seznanijo z delavskim vprašanjem ter jih vzgojitelji pripravijo na dušnopastirsko delo prav med delavstvom.

Vsi slovenski duhovniki: doma, v zamejstvu in izseljenstvu morajo poznati delavsko vprašanje. Zlasti ga mora dobro poznati izseljenški dušni pastir. Glede tistih izseljencev, ki so se morali umakniti komunističnemu nasilju v dragi slovenski domovini, vedimo: čeprav so bili doma kmetje ali intelektualci, so v tujini večinoma delavci.

Dobro je treba poznati socialni nauk Cerkve; vsaj v glavnih obrisih nam mora biti znana socialna zakonodaja raznih držav, zlasti pa tiste države, kjer

kot dušni pastirji delujemo. Danes tudi močno poudarjajo religijsko sociografijo oz. religijsko sociologijo kot močan pripomoček dušnopastirske vede. Upoštevati je treba pastoralno psihologijo; zlasti mora dober dušni pastir dobro poznati psihologijo delavca oz. delavskega stanu.

Bodi vsak izmed nas drugi Kristus tudi kot dušni pastir med delavci. **Kako** je Jezus razumel in razume delavce, uboge in stiskane!

Skoraj vse svoje življenje je preživel kot ročni delavec. Zato trdo delavsko življenje iz osebne skušnje pač dobro pozna.

Treba je samo odpreti evangelije, pa se bomo brž prepričali, kako je v času javnega delovanja zbiral okoli sebe zlasti revne in socialno zatirane. Le pomislimo na Gospodove blagre na gori (pr. Mt 5, 3-12; Lk 6, 20-26). Gotovo prav posebno tudi njim velja njegovo vabilo: „Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obteženi, in jaz vas bom poživil“ (Mt 11, 28).

Razlike med ljudmi ni nikoli delal. K njegovim jaslicam so prišli najprej pastirji, ki so bili med Judi tako preziran sloj (pr. Lk 2, 1-20), pa tudi modri z Vzhoda (pr. Mt 2, 1-12). V apostolskem zboru so bili preprosti ribiči, morda nekateri svobodni poklicj (obrtniki), pa tudi cestinar Levi ali Matej, ki je bil uradnik. Obiskoval je najbrž malo bolj premožno družino Marije, Marte in Lazarja (pr. Lk 10, 38-42; Jn 11, 1-44; Mt 26, 6-13; Mr 14, 3-9; Jn 12, 1-11), sprejel ponoči resnice iščočega pismouka Nikodema (Jn 3, 1-21), se razgovarjal s pismouki in šel na obed k farizeju Simonu (pr. Lk 7, 36-50) ter se hotel pomuditi tudi v hiši bogatega cestinarja Zaheja (Lk 19, 1-10). Klical je gorje bogatinom (Lk 6, 24-25) in govoril o nevarnosti bogastva (pr. Mt 19, 16-26; Mr 10, 17-27; Lk 18, 18-27), močno poudaril, da je laže velblodu iti skozi šivan-kino uho kakor bogatino priti v božje kraljestvo, pa vendar ni izključil možnosti zveličanja bogatincev: „Kar je nemogoče pri ljudeh, je mogoče pri Bogu“. Vse to je res. A vendar v svetih evangelijih brž opazimo, kako je Jezus kazal posebno ljubezen do revnih ljudi, do preprostih slojev. Janezova učenca je n. pr. opozoril, da se na njem izpolnjuje Izaijeva napoved o Mesijevih čudežih in o oznanjevanju evangelija ubogim (Iz 35, 5; 61, 1): „Pojdita in sporočita Janezu, kar slišita in vidita: slepi spregledujejo in hromi hodijo, gobavi se očiščujejo in gluhi dobivajo sluh, mrtvi se obujajo in ubogim se blagovest oznanja“ (Mt 11, 4-6).

Nekdaj je govoril: „Ljudstvo se mi smili“ (Mt 15, 32; Mr 8, 2). Pa se Jezusovo Srce ni še nič spremenilo. Tudi danes se mu smilijo množice lačnih, socialno zapostavljenih, ljudi, ki jih krivični mamoni izkorišča, zlasti še, ker so te množice največkrat tudi duhovno tako grozno zapuščene.

Tako naj tudi dober dušni pastir v svoji nadnaravni ljubezni objema vse brez izjeme, svojo posebno ljubezen pa naj izkazuje revnim, ubogim, delavcem, delavskim družinam, zlasti pa delavski mladini, moški in ženski, ki je tolikokrat v najhujši nevarnosti za poštenost.

Seveda pa mora imeti duhovnik tudi toliko junaštva, da delavcem temeljito razloži tudi njihove dolžnosti, bodisi glede razmerja do delodajalcev, bodisi glede vsega krščanskega življenja. Cerkev nikakor ne sme in ne mara s svojim iskrenim, nadnaravnim sočutjem vzgajati delavce kot miljenčke, ki nimajo nobenih dolžnosti.

Že smo omenili, da mora dušni pastir dobro poznati gospodarski in socialni plat delavčevega življenja na splošno, ker vse to silno vpliva na njegovo mišljenje in ravnanje. Vživeti pa se mora tudi v posameznega delavca in v posamezne delavske družine, da bo mogoč prav svetovati in ravnati, kadar bi nastopile

kake težave. Skušal bo odkriti značilnosti delavčevega verovanja, nevarnosti glede nravnega življenja, kakšna je bila oz. je njegova priprava na zakon, kje so nevarnosti za vzgojo njegovih otrok, oziroma v čem je vzgoja otrok delavskih družin pomanjkljiva. Prizadevati si mora, da bi spoznal delavčevo kulturo in izobrazbo; včasih se bo moral v tej zadevi znebiti svojih meščanskih predsodkov; malo bo pri delavcu dosegel, če se mu bo bližal s svojo meščansko pobarvano kulturo in mišljenjem. Marsikje je danes delavec bolj izobražen, kot so bili morda pred tridesetimi leti; dušni pastir se mora tega zavedati. Približati se mora njegovemu pojmovanju življenja in dela, naučiti se njegovega jezika, vzbujati mora v delavcih čut odgovornosti zase, za družino, pa tudi za delavske sodruge. Poudarjati mora delavcem, da sebi in drugim v marsikateri stvari v sedanji dobi morejo samj pomagati, da ne bodo vsega kot dozorel sad pričakovali od Cerkve ali družbe.

Nikoli ne bomo mogli dovolj poudariti, kako mora dušni pastir skušati delavce vzgajati za apostolsko delo med delavci. Še vedno velja tako važno praktično načelo: delavce naj pokristjanijo delavci.

Če smo naglasili, da moramo delavcem govoriti ne le o njihovih pravicah, marveč tudi o dolžnostih, pa pri tem ne smemo pozabiti, da je treba tudi tistim, od katerih so delavci odvisni, kar s pogumom apostola Jakoba oznanjati njihove dolžnosti, da nam vest pri delu za zveličanje delavcev ne bo očitala grehov opuščanja. Tudi danes še veljajo Jakobove besede tistim bogatincem, kj se na račun delavcev valjajo v bogastvu in uživanju: „Nujte zdaj, bogatini, razjokajte se in tarnajte nad stiskami, ki pridejo na vas. Vaše bogastvo je preperelo in vaša oblačila od moljev razjedena. Vaše zlato in srebro je zarjavelo in njuna rja bo pričala zoper vas in razjedla vaše meso kakor ogenj. Nabrali ste si zakladov v zadnjih dneh. Glejte plačilo, kj ste ga utrgali delavcem, kateri so poželi vaša polja, vpije; in klici ženjcev so prišli do ušes Gospoda nebesnih čet“ (Jak 5, 1-4).

O dobrem poznanju delavčevega mišljenja, razmer in življenja zato toliko govorimo, ker so včasih celo dobro misleči duhovniki povzročili še večji prepad med delavcem in Cerkvijo, še povečali skelečo delavčevo rano, ki bi jo morali celiti, ker so bili prav zaradi nepoznanja delavčeve psihologije nekako brezčutni; zanje, vsaj na videz. Leta in leta si more duhovnik domišljati, da pozna n. pr. svoje župljane in tudi delavce med njimi, pa se ni poglobil vanje in jih ni razumel, delavci pa so šli mimo njega in morda zaradi njega tudi mimo Cerkve. Duhovnik se mora ponižati do delavca — ne pred delavcem; če pa je za zveličanje uboge delavčeve duše tudi to potrebno, bo pa duhovnik kot dobri pastir tudi takšno dejanje ponižnosti rad Bogu žrtvoval.

Dostikrat se je kakšen dušni pastir izgovarjal: Saj ni mogoče razumeti delavcev, ker so tako čudnih misli, popolnoma drugače čustvujejo, le preveč jih preveva duh razrednega boja in sovraštva. — Pa prav to dušnemu pastirju nalaga dolžnost, da se jim približa. Ne bomo takoj vsega razumeli, zato tudi ne smemo prehitro soditi. Počasi bomo odkrili, kako delavci posplošujejo in včasih krivično obtožujejo posamezne delodajalce, kakor da so delodajalci kar vsi od kraja krivični. Doživeli bomo, da večkrat gospodarsko življenje preveč preprosto pojmujejo, da hočejo vse le preveč sebi v korist obračati. Odkrili bomo, kaj delavca najbolj žuli, v kateri točki je najbolj občutljiv. Končno bomo spoznali, zakaj je delavski stan zgubil zaupanje v Cerkev, in uvideli, zakaj se s toliko silo oklepajo komunističnih obljub.

Saj dobro vemo, da ne trpi samo delavec, vendar pa je stanovska zavest delavce prav zaradi stiskanja, trpljenja in krivic privedla do velike solidarnosti.

Zato se delavčeva bolečina bolj vidi in čuti. Marsikaj se je v zadnjih sto letih — tu je treba kar priznati velikanski vpliv papeških socialnih okrožnic — spremenilo delavcu v prid. V marsičem se je dvignila življenjska raven in izboljšala blaginja delavca in njegove družine. Marsikatero udobnost si lahko ponekod delavec privošči, ki si je delavec pred petdesetimi leti ni mogel. Vendar delavsko vprašanje še daleč ni rešeno in nova socialna okrožnica sv. očeta Janeza XXIII. nas je seveda na marsikatero sodobno vprašanje glede te zadeve opozorila.

Pomislimo n. pr., kako ponekod delavca ubija že težka in dolga vsakdanja pot do dela. Tu v Velikem Buenos Airesu imamo naravnost klasične primere, koliko ur dostikrat naši delavci izgube samo s čakanjem in vožnjo. Obenem pa tudi precej denarja gre za vožnjo. Res je dalje, da so nekatera delavčeva opravila zanimiva in da delavec lahko položi vanja precej svoje iniciative, celo nekaj svojega srca. A večinoma je delavec suženj stroja in isto delo dan za dnem skozi dolga leta človeka ubija. Zdravstveni pogoji so pogostokrat neurejeni in delavčev organizem dan za dnem zlasti pri nekaterih delih vsrkava kali boleznim. — Moderna zakonodaja je uredila družinske plače — katerih potrebnost socialne okrožnice Cerkve tako poudarjajo — a marsikje je prav ta tako važna socialna zadeva tako slabo urejena, da mora celo mati na delo v tovarno. Tako ne more vršiti svojega materinskega poslanstva v družini. Tako otroci že telesno pogrešajo doma matere, še huje pa je glede vzgoje otrok. Zaradi neurejene družinske plače v družinah z večjim številom otrok nikoli niso siti in nikdar lepo oblečeni z očetom in materjo vred. Če niti bolniško zavarovanje ni urejeno, jim dostikrat edine prihranke poberejo številne bolezni, ki so pogosto posledica preslabe hrane in nezdravega stanovanja. Dostikrat delavec živi v stalnem strahu, kdaj ga bodo zaradi brezposelnosti odslovili iz tovarne. Pogosto se delavčeve duše loteva zavest manjrevolnosti in rad postaja zagrenjen. Nič čudnega ni, če se v njegovi duši rodi revolucionarni duh. Saj razume, da imajo ljudje različne zmožnosti in da so potrebni različni stanovi, nikdar pa ne more razumeti, da bi prav on moral biti zadnji. Zaveda se časti svoje človeške osebnosti in dostojanstva, pa vidi, kako višja družba grdo ravna z njim. Le prepogosto mora delavec zreti, kako bogatin v kratkem času na račun delavcev zapravi toliko, kolikor more on v dolgem dolgem času zaslužiti oziroma prihraniti.

Različni so vzroki, zakaj je delavec izgubil zaupanje do Cerkve. V marsikaterem kraju je že vajenec oziroma mlad delavec predolgo zaposlen, da bi mogel dobiti čas za cerkev; marsikje je cerkev tako daleč, da peš ne more, vozil tudi ni, pa se je že v mladosti navadil opuščati pridigo, sv. mašo, prejetje zakramentov, ter se počasi popolnoma odtujil vsemu verskemu in cerkvenemu življenju. Drugi je zopet videl, kako se je njegov gospodar vozil v cerkev z vso družino — morda je moral on celo pred cerkvijo na voz paziti, a njemu nikoli niso dalj priložnosti, da bi stopil v cerkev. Drugi spet vidijo, kako nekateri bogatinci nimajo srca za delavce, v cerkev pa še hodijo, celo kaj več darujejo za cerkev, duhovnike od časa do časa celo na svoj bogati in udobni dom povabijo, pa se počasi v duši naseli prepričanje, da je Cerkev samo za bogate. Kakšen delavec si zaradi slabega zaslužka ne more kupiti lepše obleke, še teže jo preskrbi ženi in otrokom, zato ne morejo v cerkev, pa polagoma vsi pozabijo na svoje verske dolžnosti. V mnogih državah so šole laične, brez verouka že od ljudske šole dalje. Po končani šoli mladenič kot vajenec ali navaden delavec pride v popolnoma novo okolje brez vsakega verskega znanja. Če ga niti doma niso v najbolj potrebnih verskih rečeh poučili, pride tako popolnoma nepripravljen v zelo nevarne razmere. Če že v šolskih letih ni izgubil svoje poštenosti, jo bo v

izredno slabem нравnem ozračju po delavnicah in tovarnah kmalu izgubil, kakor veliki delavski apostol msgr. Cardijn neprestano poudarja. Močno je treba upoštevati socialistično in komunistično načrtno propagando proti Cerkvi. Naši izseljenci so odhajali iz domačih krajev, kjer je bila verska tradicija še kolikor toliko močna, pa vsa zgodovina slovenskega izseljenstva zgovorno priča, da jih je le premnogo slabo okolje v tujini tako prepojilo, da so se narodnostno, versko in moralno izgubili. Celó marsikateremu Slovencu, ki je zaradi načelnih in verskih razlogov moral pred brezbožnim komunizmom v tujino, so se verska in moralna tla pod njim zamajala, ker je okolje tako slabo. Dušni pastirji moramo za vse te stvari vedeti in jih upoštevati.

Apostol Pavel je v prvemu listu Korinčanom zapisal zlato dušnopastirsko načelo: „Vsem sem postal vse, da bi jih vsekako nekaj rešil“ (1 Kor 9, 22). Vse moramo kot dušni pastirji postati mladim in starim, kmetom in izobražencem, trgovcem in podjetnikom, pa tudi delavcem. Ker jasno vidimo, da nas delavski stan v sedanjí dobi in razmerah najbolj potrebuje, se mu moramo kot dobri dušni pastirji še posebno posvetiti. To velja za naše slovenske delavce doma in v zdomstvu, velja pa tudi za vse delavce drugih narodnosti, med katere je božja previdnost poslala slovenskega duhovnika. Glede slovenskih dušnih pastirjev za slovenske delavce v tujini bodi pravilo: Storimo vse, da naši slovenski delavci ne bodo v verskonravnem pogledu zdrknili na stopnjo svojih tujerodnih tovarišev. Dobro jim moramo reševati huđe ugovore, na katere naletijo po delavnicah in tovarnah, pripravljati jih že naprej na razne težave in krivične očitke proti Cerkvi, pozitivno jih poučevati. Temu naj služi naše časopisje, naše organizacije, zlasti pa pridige in dušnopastirski družinski obiski.

Prí trdem delu za rešitev in zveličanje delavskega stanu nam ne smejo vzeti poguma še tako huđi očitki proti Cerkvi in celo osebne žalitve nas ne smejo prestrašiti. Vsaj iskrica dobrega je v še tako izgubljenem človeku. Tisto skušajmo razpihati in ne pozabimo, da tudi za naše dušnopastirsko delo velja, kar je Izaija napovedal o bodočem Mesiju: „Nalomljenega trsta ne zlomí in tlečega stenja ne pogasi“ (Iz 42, 3; pr. Mt 12, 20).

Ker je dušnopastirsko delo med delavci res težko, moramo zaradi tega prav za te svoje uboge ovce mnogo moliti in po Marijinem brezmadežnem Srcu Srcu Dobrega pastirja prinašati žrtve za nadnaravni uspeh svojega apostolskega dela.

Prihajajmo k njim kot božji možje, s srcem in ljubeznijo Dobrega pastirja. Vse naše duhovniško življenje bodi takšno, da bi vsak delavec mogel reči o nas, kakor je dejal preprost kmet o sv. arškem župniku Janezu Vianneyju: „Videl sem Boga v tem človeku.“ Po Gospodovem navodilu in zgledu se kot ponižni strežniki skušajmo približati vsem slojem brez izjeme, posebej pa zapuščenemu delavstvu: „Kdor koli med vami hoče biti velik, bodi vaš strežnik, in kdor koli med vami hoče biti prvi, bodi vaš služabnik. Kakor Sin človekov ni prišel, da bi se mu streglo, ampak da bi on stregel in dal svoje življenje v odkupnino za mnoge (Mt 20, 26-28; Mr 10, 43-45; pr. še Lk 22, 26-27).

Na lep zgled, na praktično krščansko življenje brez vsake narejenosti in abstraktne krepostnosti naj dušni pastir opozarja tudi Cerkvi zveste vernike, da bodo delavci tako na dušnem pastirju kakor na zvestih ovcah videli, da ni v njih nobene zlaganosti. Z vsakim delavcem, s katerim more priti v osebni stik, naj bo do skrajnosti dober, ljubezniv, postrežljiv in prijazen. Močno je treba ponovno poudariti, da si mora izmed delavcev vzgojiti delavce kot apostole, bodisi po Katoliški akciji, žosistični organizaciji ali Marijini legiji. V

ta namen naj se pač vsak ravna po navodilih škofov. Saj končno ni glavno, kako se organizacija imenuje, glavno je pravi krščanski in apostolski duh, ki ga mora članom vdihniti dober dušni pastir.

Z njihovo pomočjo bo duhovnik v delavcu zbudil spoštovanje do poklica kot službe Bogu. Skušal jim bo približati nauk in zgled tistega Kristusa, ki je bil kot delavec skoraj vse življenje kakor eden izmed njih. Potrudil se bo, da bodo prav spoznali nauk Cerkve o rešitvi socialnega vprašanja, ter razkrinkaval zapeljive zmote brezbožnih socialističnih in komunističnih načel, zraven pa jim tudi poudarjal, kako Jezus in z njim Cerkev obsojata krivično pridobljeni kapitalistični mamon. Nikoli pa ne bo pozabil na končni cilj vsega dušnega pastirstva: „Le eno je potrebno“ (Lk 10, 42), v prvi vrsti skrbeti za dušo, pa naj bo siromakova ali bogatinova, delavčeva ali delodajalčeva: „Kaj namreč človeku pomaga, če si ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi? Alj kaj bo dal človek v zameno za svojo dušo?“ (Mt 16, 26).

ZA ŽELEZNO ZAVESO

+ Pavel Slapar, Avstrija

IV.

TITOVINA

(Nadaljevanje)

Po prevzemu oblasti

Česar se je dr. Stepinac bal, se je 11. 5. 1945, ko je bil Zagreb osvobojen, zgodilo. Takoj so se začele sodne obravnave zoper „vojne zločince“. Že po nekaj dneh je komunistični govornik tudi dr. Stepinca imenoval vojnega zločince. Teden pozneje mu je OZNA določila hišni zapor. Kmalu nato je v mesto prišel maršal Tito in izrazil željo, da bi rad imel z duhovniki razgovor. Pri tej priliki se je Tito o politiki izrazil:

„Kar se mene tiče, bi rad rekel, da naj bo naša cerkev narodna ustanova, ker to potrebam naroda najbolj odgovarja. Morda se boste čudili, da besedo naroden tako poudarjam, a k temu se čutim prisiljenega, ker smo za našo domovino prelili toliko krvi. Videl sem preveč gorja, da si ne bi želel, da bi bila katoliška Cerkev z ljudstvom še tesneje povezana, kot je bila doslej. Rad bi javno poudaril, da si ne usojam pravice, da bi sodil Rim, vašo najvišjo oblast. Nimam tega namena, a povedati moram, da sem kritičen, ker je bila ta oblast Italiji vedno bolj naklonjena kot našemu narodu. Rad bi videl, da bi bila katoliška Cerkev na Hrvaškem poslej bolj svobodna in neodvisna, brž ko bodo podani potrebni pogoji. To je moja želja. To je osnovno vprašanje, ki ga moramo rešiti. Vsa druga vprašanja so manj važna in so lahko rešljiva.“

Politični razvoj Titovine

Naj podamo še kratek pregled o političnem položaju. Po zamisli maršala Tita naj bi bilo zasedanje antifašističnega sveta v Jajcu leta 1943 predigra k mednarodnemu priznanju. Jugoslovanska begunska vlada v Londonu je podpirala

Mihajlovića kot poveljnika iregularne vojske četnikov. Tito je najprej Angleže in pozneje še Amerikance prepričal, da le njegova vojska predstavlja resnično narodno gibanje, kar je bilo deloma tudi res. Šlo je za obnovev jugoslovanske kraljevine. Junija 1944 je bil predsednik begunske vlade Ivan Šubašić z letalom poslan na ozemlje, ki so ga imeli zasedenega partizani. On naj bi izdelal modus vivendi s Titom. Pri sporazumu, ki je bil pri tem dosežen, so pustili Mihajlovića past, vprašanje obnovev kraljevine pa naj bi se odločilo v svobodnem ljudskem glasovanju. Zedinili so se, da se osnuje začasna vlada, dokler ne bo znan izid ljudskega glasovanja. Vlada naj se imenuje na podlagi volitev v ustavno skupščino. Volitve se izvedejo na podlagi svobode zborovanja, govora in volitev.

Dne 5. 5. 1945 je Tito imenoval začasno vlado. Volitve so bile določene za 11. november. A volilne svobode ni bilo. Postavljeni so bili le taki kandidati, ki so pripadali vladi prijaznim strankam. Dne 24. novembra je bilo objavljeno, da se je 90% volilcev izreklo za vladno listo. Pet dni nato se je sešla ustavna skupščina in soglasno odobrila maršalov proglas o ustanovitvi federativne ljudske republike Jugoslavije. Dne 25. decembra so Velika Britanija in ZDA obvestile Tita, da priznavajo njegovo vlado, čeprav ni bila osnovana v soglasju z danimi obljubami.

Pred volitvami, 20. in 21. septembra, je katoliški episkopat na Hrvaškem na duhovnike in vernike naslovil dve pastirski pismi. Prvo pismo je dokument velike važnosti, ker osvetljuje tedanji položaj. Najprej je podan pregled bolečih izgub, nato omenja bratomorne boje in pozdravlja mir. Pripominja, da so nastali povsem novi pogoji in nato nadaljuje:

„Katoliška Cerkev si ne lasti pravice, da bi vernikom predpisovala, kako naj rešujejo politična vprašanja, da se rešitve le ujemajo s splošno priznanimi moralnimi načeli... Še pred dokončanimi sovražnostmi je zvezna vlada v Beogradu dala slovesno zagotovilo, da bo spoštovala svobodo vere, vesti in zasebne imovine. Ta načela je takoj spočetka privzela hrvaška vlada, a dostavila, da se katoliška Cerkev pri tem ni dovolj upoštevala. Takoj v prvih dneh, ko nam je bilo mogoče stopiti v stik z novo vlado, smo poskusili njenim predstavnikom obrazložiti potrebe in stališče katoliške Cerkve, ker so mnoge stvari pri državni upravi, ki je postavljena na druge temelje kot doslej, v opreki s položajem in pravicami Cerkve. To je, ljubi bratje, vašim dušam v škodo. Zato smo opomnili in opozorili oblastnike, naj bi se vprašanja, ki se nanašajo na razmerje Cerkve do države, reševala na podlagi vzdušja medsebojnega sporazuma.“

K obravnavanju vojnih zločinov škofje pripominjajo:

„Po končanih vojnih dejanjih smrtna kazen za duhovnike ni prenehala. Število žrtev med duhovniki je izredno veliko. (Ker je pismo znano, ga na tem mestu podajam zelo okrajšano.)

Pismo zaključuje: „Sedanji položaj Cerkve v Jugoslaviji je tak, da samo še po imenu ni javno preganjana.“

Komunistična reakcija na to pismo je bila silovita, kakor je bilo pričakovati. Maršal Tito je v javnem govoru obtoževal škofe, da so molčali, ko so Pavelić in njegovi ustaši ropali. Dalje je trdil, da so šole, ki so jih vodili frančiškani in drugi redovniki, zoper nekatoliške skupine netile sovražstvo. To so legla fašizma v različnih oblikah. Nato je sledila značilna izjava:

„Ne verjamem, da se bo nižja duhovščina odzvala pozivu, da gre v opozicijo. Vem, da je na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini in Sloveniji mnogo duhovnikov, ki ne soglašajo s tem pastirskim pismom. Zavedajo se strahotnih napak, ki so bile zagrešene v preteklosti, in verujejo, da mora biti Cerkev zdaj

bolj kot kdaj koli prej poslanka miru in bratstva med narodi. Vem, da je mnoge duhovnike in redovnike tragedija našega naroda zelo pretresla in zdaj žele, da bi skupaj z ljudstvom oblikovali bodočnost. Izjave nadškofa in nekaterih drugih cerkvenih dostojanstvenikov, da se boj nadaljuje brez ozira na osebne žrtve, me sili k sklepu, da so pod Paveličem sklenili pogodbo z državo in da pri tem ni odločal strah, ampak politični razlogi. Zdaj prevzemajo boj proti novi Federativni Demokraciji Jugoslavije, ker so izdelali skupen načrt z ostalimi reakcionarnimi skupinami v Jugoslaviji.“

Za pravilno presojanje vsega tega je treba upoštevati, da se je „osvoboditev“ v Jugoslaviji izvedla bolj krvavo in z večjim nasiljem kot kjer koli drugje, ker so mnoge in zelo različne skupine med seboj obračunavale. Ni šlo samo za to, da je stal komunist nasproti monarhistu ali kolaboratorju. Prejšnji prepiri, kot so bili med Srbi in Hrvati, so prišli tudi sedaj do izraza in medsebojna politična razkosanost, ki je bila v času okupacije sorazmerno mirna, je zdaj spet privrela na dan. Od vsega početka ni mogel nihče upati, da bo lahko izrazil svoje mnenje, če se ni ujemalo s Titovci. Tako hiter in celoten prevzem na Ogrskem, v Poljski in ČSR ni bil mogoč. Pravica je bila samo to, kar so določila komunistična sodišča.

Dne 31. 1. 1946 proglašena ustava Federativne Ljudske republike Jugoslavije se po svoji bistveni vsebini v ničemer ne razlikuje od ostalih satelitnih držav, čeprav ima nekaj posebnosti. Tako „jamči za zasebno imovino in zasebno iniciativo v gospodarskih vprašanjih“. Državljanom je zajamčena „svoboda tiska, društev, shajanja, javnega zborovanja in sklicevanja“. Vse spominja na svobodo in demokracijo. Ustava je kazala morda tudi nekaj svobode v vprašanju zakona, ker so bili vsi zakonski spori izročeni jurisdikciji državnih sodišč. Starši so za nezakonske otroke prav tako odgovorni kot za zakonske.

Medtem je vlada pred proglasitvijo ustave razmišljala pota in možnosti, kako bi nadškofa Stepinca postavila pred sodišče. Treba je priznati, da ni storil ničesar, kar bi to razmišljanje moglo omiliti. Dne 1. novembra so se javili pri njem agenti OZNE, ko se je ravno napravljaj za mašo. Opozorili so ga, da bo prišlo do javnega izgreda, če ne bo prenehal s svojim kritiziranjem vlade. Nadškof je kljub temu pridigal in na koncu navedel, kaj mu je bilo zagroženo. Tri dni za tem so ga pričakali partizani, ko je bil na poti v Zapresić, da bi posvetil odnotno cerkev. Posrečilo se mu je, da se je napadu izognil. Kakor je bilo pričakovati, so se napad zoper njega v časopisju in radiu poostrili. Vladi se s sodnim postopkom ni mudilo, ker bi bil povzročil mednarodni škandal. Poskusila je pridobiti Vatikan, da bi bil nadškof odstavljen. Maršal Tito je papeškemu nunciju sam izjavil: „Vzemite ga in ga odstavite, sicer ga bomo zaprli.“

Stepinčev proces

Neposredno priliko za sodni postopek je dal nastop zoper Križarje, ki so predstavljali trdovratno skupino in se po načelih četništva borili proti komunizmu. Obtožnica je dolžila nekatere duhovnike, da so včlanjeni v križarstvu. Eden je menda celo priznal, da škof njihovo gibanje odobrava. Ponoči 17. septembra 1946 so agenti OZNE obkolili škofijsko palačo. Naslednje jutro je bil Stepinac zaprt in obtožen. Veliko se je o tem govorilo in pisalo, kolikor je šlo za insceniran proces. Nekatere stvari imajo še danes izredno velik pomen.

Delovanje ljudskih sodišč

Po „osvoboditvi“ so ljudska sodišča delovala tako, kakor se navadno dela v izrazito revolucionarnih časih. Predsedujoči sodnik in porotniki niso imeli no-

bene pravne izobrazbe. Bili so navadni delavci, včasih celo natakarice in služkinje, ki so imeli samo to poverilo, da so bili člani partije. Tudi ni bilo nobenega pravega zakonika, po katerem naj bi se ravnali. Veljalo je načelo: Kar je proti ljudski demokraciji, je napak. Ukrepi, ki so skrbeli za zaščito države, nacionalizacijo imovine in obdavčenje, so dajali oblastem polnomočja, a to niso bili zakoni, s katerimi bi se kaj utemeljevalo. Šele počasi je nastajal nekak navidezen red. A ta red je bil slabši od prejšnjega nereda. Zdaj je namreč državno pravdnništvo imelo neomejeno oblast. Ono je odločalo, kakšen zločin je bil zagrešen, in nato določilo, če je sodišče izreklo zadosti strogo sodbo. Slabo se je godilo sodniku, če se je zmotil in izrekel oprostilno sodbo. Bil je odstavljen. Državni tožilec ni imel samo pravice, da je izbral porotnike, ampak je tudi določil, ali pride zagovornik v poštev ali ne, če je zagovornika sploh pripustil.

Metode takega pravoreka so bile že večkrat opisane. Okrajno sodišče v Zagrebu je obravnavalo primer znanega specialista za živčne bolezni, nekega Vrančesića, zoper katerega je tekla obtožnica, da je sodeloval s sovražnikom in odobral rasne teorije. Dr. Žnidaršić, komunistični intelektualec, je predsedoval sodišču, ki je obtoženca na podlagi soglasnega sklepa porotnikov oprostilo. Javni tožilec je napravil priziv na vrhovno sodišče in izsilil smrtno obsodbo. Zdravnik je bil usmrčen. Nato je bil sodnik okrajnega zagrebškega sodišča postavljen pred sodišče, ker se je pregrešil zoper ljudsko osvobodilno gibanje. Dobil je eno leto prisilnega dela. Mnogi podobni primeri so s pričami overovljeni.

K vsemu je treba še dostaviti, da je imel javni tožilec vohunsko mrežo, ki jo je uporabljal po svoji uvidevnosti. Vsak državljan je bil dolžan bedeti nad varnostjo naroda in je bil lahko pozvan kot priča, če je hotel ali ne. Dokazni material je bilo dovoljeno zbrati s pomočjo prisluškovanja ali na kak drug podoben način. V zelo redkih primerih je državni pravdnik povedal, kako je prišel do gradiva. Skratka vse, kar v zapadnem svetu velja za pravico in postavo, je bilo v prilog policijski vladi odpravljeno. Nihče se ni smel pritožiti ali ukrepe oblasti osporavati.

Stepinac pred sodiščem

Preden se je začel proces proti nadškofu, je bilo med ljudmi veliko vznemirjenje. Ljudje so pokazali veliko ganljivega zanimanja za usodo svojega dušnega nadpastirja. Na eni strani so bila organizirana komunistična zborovanja in demonstracije, ki so zahtevale strogo obsodbo. Na drugi strani so se ljudje gnetli v cerkvah, da bi za nadškofa molili. Izšel je odlok, po katerem ni smelo biti v cerkvi nikdar več kot pet oseb. Kljub temu so hodile množice ven in noter. Odmev v deželah zahodnega sveta je bil zelo velik. Celo liberalni krogi v USA so kazali zadoščenje, da je napredno sodstvo postavilo „reakcionarnega“ nadškofa pred sodišče.

Nadškofa Stepinca sta spretno zagovarjala dva izvrstna in pogumna odvetnika. A sodišče je hotelo iti varno pot. Odvetnika sta dobila komaj priložnost, da bi s klientom govorila. Dobila sta dovoljenje komaj za eno uro. Državni pravdnik je bral 48 ur zelo raztegnjeno obtožnico. Vsebovala je tri skupine obtožb: prvič, da je Stepinac sodeloval z narodnimi sovražniki in škodljivo deloval, da bi izpodkopal edinstvo narodno osvobodilnega boja; drugič, da je pozival zahodne imperialiste, naj po končani vojni zasedejo deželo;

tretjič, da je ravnal zoper ljudsko oblast, ko je „vso cerkev in vse duhovnike vodil v boju proti narodu in državi“.

Te trditve so bile izrečene v sodni dvorani, v kateri je bilo občinstvo sestavljeno skoro iz samih komunistov in je bilo ostražje polno sovražne napetosti.

Obtožba, da je sodeloval s sovražnikom, se je dala z lahkoto zavrniti. Nadškof je veljal za tako znanega in zaslužnega domoljuba, ker je bil nasprotnik totalitarnih idej in prijatelj zatiranih, da mu je državni pravdnik mogel naprtiti samo take zablode, ki so jih zagrešili posamezni duhovniki, od katerih večina niti ni bila pod njegovo jurisdikcijo. Njegovo sijajno in res junaško zadržanje med okupacijo služi lahko za vse čase za zgled, kakšno naj bo uradno poslovanje visokega duhovnika v tako tragičnih okoliščinah. Obtožba, da je vplival razkrojevalno, je temeljila na izgredih, ki so jih zagrešili ustaši med pravoslavnimi Srbi. Bila je tako neutemeljena, da jo je sodišče nazadnje zavrglo. Obtožba, da je sodeloval z zahodnimi imperialisti, je ironija, če pomislimo, kaj je maršal Tito sam delal. Bila je mišljena kot napad na Vatikan, ki ga je državni pravdnik v nadškofovi osebi obtoževal, ker je bil škof lojalni papežev zastopnik. Tretja skupina je bila nečvorno utemeljena. Dr. Stepinac bi bil lahko, če bi bil hotel, navedel, da dober duhovnik božjo besedo oznanja ne glede na to, koliko ga to stane. Toda njegovi nasprotniki v Boga niso verovali. Ni bilo dvoma, da se je pregrešil zoper edino oblast, ki v njihovih očeh res nekaj pomeni, namreč zoper od njih ustanovljeno komunistično državo.

Zagovornik je kljub veliki nevarnosti, ki mu je pretila, povedal nekaj stvari, ki so vredne, da jih omenimo. Naj bo to znamenje priznanja, ki ga izrekamo odličnim krščanskim odvetnikom v hrvaški domovini, tej tako lepi in obenem tako nesrečni deželi. Takole je zaključil zagovornik:

„Pred 16 leti, v času, ko je fašizem stal na vrhuncu svoje moči in ko je naša Reka pripadala Italiji, je italijanska policija zaprla mladega hrvaškega inženirja, ker je obstajal sum, da je zagrešil političen zločin. Bil je premeščen v ječo Regina coeli v Rimu. Njegov že priletni oče, prav tako Hrvat iz Reke, je prišel k meni in me prosil, naj grem v Rim in zberem vse podatke, ki so dosegljivi inozemskemu odvetniku in naj na kakršen koli način poskušam pomagati. Kot inozemski odvetnik sem se torej peljal v Rim, ne da bi poznal tamkajšnje krajevne razmere. Prosil sem nekega odvetnika, naj mi pomaga in z menoj vred prevzame obrambo tega posebnega primera. Italijanski odvetnik mi je odgovoril: 'Dragi kolega, jaz sem fašist. Po fašističnem načelu mi ni dovoljeno komu pomagati, ki je osumljen, da se je pregrešil/zoper državo in fašistično vlado.' — Tako je bilo takrat v Italiji v tem pogledu. A take razmere v današnji Jugoslaviji ne obstajajo in naj ne bi obstajale. Če vsak dan glasno vzklikamo: smrt fašizmu, potem moramo pri tem razumeti tudi vsa fašistična dejanja in se zoperstaviti takemu načinu, kot ga je pokazal italijanski odvetnik, o katerem sem pravkar govoril.“

Gotovo ni noben človek v vsej Jugoslaviji nastopil bolj hrabro in pogumno.

Nadškof je med procesom odklonil odgovore na vsa vprašanja in zasmehevanja državnega pravdnika, ker je bila po njegovem prepričanju obsodba odločena že pred obravnavo. Sodniki so bili razkačeni. Eden od njih je škofu rekel: „Vi se tako vedete, kot bi bil Jezus pred Pilatom.“ Sodba je bila razglašena 11. 10. 1946. Jetnik je bil obsojen na 16 let prisilnega dela in na izgubo državljskih pravic za dobo pet let. Nadškof zoper obsodbo ni vložil priziva.

Tako se je odigrala nesrečna drama na odru, ki jo je gledal ves svet. Nadškof se je pridružil preprostim duhovnikom in laikom, ki so morali nase vzeti ves naval zagrizenosti. Z gnevom prebiraš poročilo za poročilom o mučenju in krivicah, o barbarstvu in krutem zatiranju, ki izhajajo od prič, ki so ušle jugo-

slovanskemu sodstvu. Priznati moramo: Odkar so nastopili komunizem, narodni socializem in fašizem, smo se navadili na tako zaničevalno in nesmiselno poniževanje človeškega dostojanstva. A ne želimo si, da bi se še nadalje valjali v tem smrdljivem močvirju. Le to še pripominjamo, da je o preiskovalnih ječah, ki se nahajajo v Titovini, dovolj znano. To so ječe, v katerih pretepajo katoliške duhovnike in laike, v katerih so mučenj in izstradani in po več dni zasramovani, dokler vsi izmučeni ne pridejo pred sodišče, kjer se jim izsili „priznanje“, za katerega so končno obsojeni na koncentracijsko taborišče. Tisoči in tisoči teh zmučenih postav koraka nevidno mimo vesti vsega sveta.

Proces proti škofu Stepincu je bil tako dramatičen, da je le malo ljudi postalo pozornih na proces zoper škofa dr. Gregorija Rožmana iz Ljubljane, ki je bil v odsotnosti obsojen na 18 let ječe na podlagi enakih obtožb, kakor so bile očitane dr. Stepincu.

Titov spor z Rusijo

Dne 28. 6. 1948 so se pota Sovjetske zveze in maršala Tita razšla. Odslej je hotela Jugoslavija ostati komunistična, a istočasno v povečani meri biti odvisna od tega, kar je Tito tako pogosto imenoval „zahodne imperialistične sile“.

Na kratko hočemo orisati položaj v tem času. V letih 1946 in 1947 so bili komunisti vsemogočni. Vsaka opozicija je veljala za veleizdajo. Največji bojevnik med njimi je bil morda predsednik hrvatske republike Vladimir Bakarić. Hrvatje, živahen in prikupen narod, imajo smolo, da proizvajajo ekstremiste najrazličnejših smeri. Dne 29. 9. 1946 je Bakarić govoril visokošolcem v Zagrebu. Izjavil je, da je razmerje vlade do vere isto kot pri Marksu in Leninu. Zato mora biti Cerkev uničena, a na miren in nekrvav način. Največjo jezo so pri Bakariću povzročila poročila o prikazovanjih Matere božje v Fatimi na Portugalskem. Govoril je tako, kot bi hotel izdati naredbo, da so v bodoče taka prikazovanja prepovedana. Bakarić je bil samo simbol. Knjige, brošure in druge izdaje so zaničevale in zasramovale duhovnike. Bili so javno nadlegovani, če so se pokazali na ulici. Če so ostali doma, so ljudskošolski otroci hodili mimo stanovanja in prepevali nespodobne pesmi.

Bile so težave z obiskom službe božje. Verouk v šolah je počasi sploh izostal. Šolski učbeniki so bili spisanj v marksistično-leninističnem duhu. Katoliške knjižne založbe so prenehale. Katoliško karitativno delovanje je bilo povsem onemogočeno. Bolnišnice, ubožnice in starostni domovi, ki so jih prej vodili redovniki ali redovnice, so bili podržavljeni.

Nima pomena o tem naprej pisati. Sredi leta 1947 se je po previdnih cenitvah sklepalo, da so Titovci pomorili 400.000 ljudi. Na stotine duhovnikov je pomrlo. Redovniki, redovnice in duhovniki so bili po ječah. Ropanje cerkvenega imetja je postalo bolj pravilo kot izjema. In vendar so se ljudje prav v teh časih oklepali Cerkve bolj kot kdaj koli.

Pravoslavna cerkev

Kar zadeva pravoslavno cerkev, so opazivalec na podlagi zbranih poročil v splošnem mnenja, da se je Srbija pokazala veliko bolj odporno kot druge dežele. Patriarh Gabrijel (Gavrilo) je iz pregnanstva napisal ostro pastirsko pismo zoper pregajanje cerkve v Titovini. Leta 1946 se je nepričakovano vrnil v Beograd. Verjetno gre za to zasluga njegovim prijateljem v ČSR, ki so se nenehno trudili za njegov povratek. Ob svojem prihodu je sprejel odposlanstvo duhovščine, v katerem so bili zastopani predvsem prijatelji komunizma. Izrazil je upanje, da bo mogoče najti tako rešitev v razmerju med cerkvijo in državo.

da bo zadovoljevala obe strani. Kmalu za tem je govoril na panslavističnem kongresu v Beogradu in pri tej priliki hvalil Stalina kot izredno nadarjenega voditelja Rusije.

Ta dejanja so uvajala v predigro k razgovorom, ki so se 1947 začeli v upanju, da bo prišlo do sporazuma, ki bo za pravoslavne cerkev zadovoljiv. Tito je dal veliko obljub, a patriarh je bil zaskrbljen, ko je videl, kako malo jih je bilo izpolnjenih. Sodelovanje med cerkvijo in režimom je bilo v načelu priznано, a kot pogoj je bila stavljena zahteva, da prj tem dobro ime cerkve in duhovščine ne sme trpeti. Duhovniki so dobili dovoljenje, da se smejo v teh zadevah ravnati po svoji vesti. Na vsak način patriarh cerkve ni enostavno podredil državi.

V splošnem je bilo zadržanje sv. sinoda pravoslavne cerkve in škofov, ki so ostali na svojih sedežih, še bolj stanovitno. O veliki noči leta 1946 je bilo izdano pastirsko pismo, ki se obrača proti skrčenju verouka, civilni poroki in materialistični propagandj komunistične partije. Če ga danes prebiramo, vidimo, da obsega isto, kar je rimsko-katoliška Cerkev v času vseh teh velikih težav naslovila na svoje vernike. Kot znano, so škofje zahtevalj od patriarha zagotovilo, da bo v boju za pravice in svobodo cerkve ostal stanovit.

Pravoslavna cerkev lahko s hvaležnostjo trdi, da je eden od njenih škofov prav tako junaško pričeval kot nadškof Stepinac. Barnaba, škof iz Sarajeva, je bil 1948 postavljen pred sodišče, ker je v eni svojih pridig trdil, da bodo sovražniki božji uničeni. Njegov zagovor je bil kratek in nedvoumen. Škof je samo to izrekel, kar se strinja s čustvi in željamj naroda.

Viljem de Vries opisuje položaj pravoslavne cerkve takole:

„Samo manjšina tako imenovanih 'narodnih' duhovnikov stoji na strani vlade. Ta manjšina je vsekakor zelo delavna. Organizirana je v duhovniških združenjih in poskuša tudi druge k temu prisiliti. Ta združenja služijo vladi kot protiutež proti cerkveni oblasti. Razdeljena so v okraje. Za vso Jugoslavijo obstaja centralna organizacija. Istočasno so včlanjeni v komunistični nacionalni fronti. Tako so podrejeni KP. Njihov cilj je sprememba cerkvenega ustroja v skladu z demokratišnj načeli... Cerkevna oblast se zoper ta 'demokratična duhovniška združenja' upravičeno razburja. Kljub temu smemo trditi, da srbska pravoslavna cerkev v celoti ni kapitulirala.“

Marsikaj se je spremenilo in omililo

Nihče naj si ne domišlja, da je prelom z Moskvo — to je morda teže razumeti kot kateri koli drug dogodek v dolgi zgodovini sovjetizma — prinesel konec verski nestrpnosti. Maršal Tito je še nadalje oznanjal komunistični nauk, ki ga je lepo pobarval z jugoslovanskim nacionalizmom. Uporabljal je pri tem vse zvijače svoje stranke.

Kljub temu so se začele kazati neizogibne posledice preloma z Moskvo in poskusa sprijazniti se z Zahodom. Dočim je bil prej Tito posebno sovražen do ZDA, se je začel zdaj obračati na njihove predstavnike. Inozemski časnikarji so dobili dovoljenje intervjuvanja. Časopis „Life“ je objavil avtobiografsko skico maršala Tita po „njegovem nareku“. Zanimivo in značilno je, da se uradna jugoslovanska izdaja maršalovega življenjepisa v važnih točkah razlikuje od tistih, ki so bile določene za ostalj svet.

Ni dvoma, da se je položaj zelo spremenil. Uradno vzdrževana iluzija, da bodo ljudske množice sprejele komunistično ideologijo, je splahnela. Teror nad Cerkvijo je popustil. O vsem tem so inozemski časopisi veliko pisali. Vse

ARGENTINA

Ko g. Ignacij Kunstelj, slovenski lušni pastir na Angleškem in začasni predsednik Zveze Slovencev v inozemstvu, za izseljensko nedeljo omenja pokojnega škofa dr. Gregorija Rožmana, pravi med drugim tudi: „Zapustil pa nam je tudi dediščino, predvsem duhovniško semenišče v Argentini, ki je bilo središče vsega njegovega zanimanja in dela. Zanj je zbiral in prosil, da je moglo živeti. Vedel je, da se bodo slovenski izseljenci ohranili, dokler bodo imeli svoje duhovnike. Zato je potrebno semenišče ohraniti, dokler bo mogoče.“ (Vestnik Zveze Slov. v inozemstvu, okt. 1960, šte. 9).

G. Tomaž Ulbing, osemdesetletni župnik v Skočidolu in duh. svetnik pošilja skromen dar in daje lepo priznanje slov. izs. semenišču; tako piše 28. januarja: „Pred kratkim ste mi doposlali z Omnes Unum tudi Poročilo ob petnajstletnici semenišča. Ker je bilo zdaj po novem letu mnogo raznega dela, sem to poročilo šele snočj vzel v roke in ga v eni sapi prebral. S skromnimi sredstvi in pripomočki ste v svoji veliki in nenehni vztrajnosti in v nepremagljivem zaupanju v božjo previdnost ter raznostransko cerkveno in zasebno radodarnost izvedli veliko delo (lastno slov. semenišče); in ne le to: temveč ste ga tudi napolnili z gojenci, dijaki in bogoslovci, in ga zdaj že vodite 15 dobrih in težkih let! In to v tujini, kjer prej najbrž ni bilo kaj več Slovencev, kamor pa se je po končani vojni pognal in naselil glavni tok cveta, to je preostalega cveta slovenskega katoliškega

naroda in njegove duhovne in svetne inteligence. S tem ste tam tako rekoč ustanovili Slovenijo en miniature! Čestitam! Da bi le živela, vztrajala in ostala! In veliki pokojnik, Vaš škof in nadpastir dr. Gregorij Rožman je bil ponovno med Vami. Zadnjič celo pol leta! Duhovnj oče med duhovnimi otroki! Iz nebes naj Vam vsem i nadalje izproša blagoslova in pomoči za vsak dan, vsako uro!... Dovolite, da Vam tudi jaz starec smem od tu podeliti blagoslov.“ Kakor sam pravi, v spomin in čast škofu dr. Gr. Rožmanu pošilja pet dolarjev za semenišče.

Za Poročilo se je vodstvu slov. izs. semenišča zahvalil tudi biseromašnik prelat dr. Jakob Ukmar ter dodal majhen dar. 14. julija 1961, ob šestdesetletnici njegovega mašniškega posvečenja, smo se ga spominjali med sv. mašo pri oltarju Marije Pomagaj v semeniški kapeli.

Velik občudovalec in prijatelj škofa dr. Gregorija Rožmana ter njegove srčne zadeve: semenišča in škof. zavoda v Argentini, piše 13. jan. 1961 sem. spiritualu: „Semenišče naj le še obstaja in z njim ugled slovenskega življa v Argentini!“ Ob drugi priložnosti se je drugi ugledni osebi izrazil v pismu: „Semenišče naj živi, dokler je v njem kaj slovenske krvi!“

G. Anton Orehar, direktor slovenskih dušnih pastirjev, v pismu 9. marca 1961 takole spodbuja svoje sobrate v Argentini: „Vsem sobratom toplo priporočim v podporo naše slovensko semenišče v Adroguaju, ki je velikega pomena za duhovniške poklice in pa za

to drži. V zadnjem času Cerkev ni javno preganjana. A Cerkev nima svobode. Voditelji stranke objavljajo „nov jugoslovanski koncept“ marksistične veroizpovedi. Pri tem se ne morejo oprati očitka, da so se od naukov in vodstva Moskve oddaljili in da se ne marajo odreči kreditom in drugi pomoči Zapada. Eno drži: Usoda vernikov in Cerkve je v taki diktaturi, kot je Titova, zelo negotova.

vso slovensko skupnost niti ne samo v Argentini.“

Slovenski šolski tečaji v Argentini se to leto vrše kar na sedemnajstih krajih.

Slovenski verniki v buenosaireški okolici so se na petih krajih pripravili na velikonočne praznike z duhovno obnovo. V dveh manjših naselbinah pa so imeli priložnost vsaj za velikonočno sv. spoved.

Slovesne obrede velikega tedna za slovenske vernike so lepo obhajali v Buenos Airesu, v cerkvi Marije Kraljice v Slovenski vasi v Lanúsu in v Mendoza. Blagoslov velikonočnih jedil na veliko soboto pa so slovenski dušni pastirji opravili na zelo veliko krajih.

Duhovniki, ki delujejo v semenišču in škofovem zavodu, bogoslovci in gojenci škof. zavoda so pri obredih velikega tedna pomagali vsaj na šestih krajih.

9. aprila 1961, na belo nedeljo zjutraj okoli pol 9 je odšel v večnost g. Janez Knafelj, bivši župnik v Lešah. Drugi dan popoldne so ga pokopali na buenosaireškem pokopališču Flores. G. svetnik Alojzij Košmerlj se ga je lepo spomnil ob grobu in v števil. 3 našega lista.

10. aprila 1961 dopoldne pa so na pokopališču v Olivosu zraven Buenos Airesa položili v grob tudi Matija Borštnarja, očeta g. Matija Borštnarja, kaplana pri cerkvi naše Gospe varstva v Floridi pri Buenos Airesu in bivšega gojenca slov. izs. semenišča. Njegov sin Janez, akademik in domobranski poveljnik je umrl med drugo svetovno vojno. Bil je tako zglednega življenja, da ga je rajni škof po njegovi smrti pri neki postni pridigi v ljubljanski stolnici posebej omenjal. Škof je trdil, da mu je neki mlad duhovnik omenil: „Govoriti pol ure z Janezom Borštnarjem je toliko vredno kot opraviti duhovne vaje.“ Naj Bog očetu in sinu nakloni večni pokoj, sobratu g. Matiji pa izrekamo iskreno sožalje ob očetovi smrti.

Gospod Janez Hladnik je kmalu po veliki noči zvedel, da je po zaslugi msgr. dr. Aleksandra Schella, pomožnega škofa koadjutorja v Lomas de Zamora, postal mosenjor. Novi gospod mosenjor je goreče deloval že doma, potem oral ledino v dušnem pastirstvu med staroslovenskimi naseljenci, prijetno je urejeval zanje list Duhovno življenje, uspešno po drugi svetovni vojni posredoval pri Peronu in njegovih oblastnikih vselitev več tisoč slovenskih protikomunističnih beguncev v Argentino, pomagal premagovati novonaseljencem prve težave, bil nekaj ustanovitelj Slovenske vasi v Lanusu, potem se pa lotil zelo težkega dela v popolnoma zapuščenem okraju v Lanusu, zgradil s precejšnjo pomočjo slovenskih novonaseljencev cerkvico v čast sv. Jožefu ter z rovtarsko žilavostjo rinil in rinil naprej. Postal je župnik in letos njegova župnija obhaja svojo desetletnico. Od te župnije se je en del že odtrgal in tako je nastala vikarija v Slovenski vasi, kjer so slovenski lazaristi postavili krasno cerkev v čast Mariji Kraljici in Baragovo misijonišče. Za njim pa se je odtrgal nov del v okraju Carassa, kjer je sedaj že nova župnija, katero vodi slovenski župnik Janez Malenšek. Ob velikem misijonu se je delavni mosenjor lotil dušnega pastirstva še v okraju Fiorito, ki mu ga je prepustil v dušnopastirsko oskrbo župnik iz Remedios de Escalada. G. mosenjor upa, da bo tudi tam čez nekaj let nastala nova župnija. V svojo župnijo je poklical šolske sestre, ki mu odlično vzgajajo okoli 700 ljudskošolskih učencev in učenk v župnijski šoli. Najprej je zgradil eno šolsko poslopje, sedaj pa se že dviga prvo nadstropje drugega poslopja. V celi lomaški škofiji nobena župnijska šola ni tako velika. To je bil tudi eden izmed važnih razlogov, zakaj je lomaški škof koadjutor hotel g. Janeza Hladnika odlikovati. To odlikovanje je prvo priznanje tujega škofa slovenskemu duhovniku v Argentini. Novemu g. mosenjorju prav iskreno čestitamo.

G. Tone Škulj pridno gradi novo

cerkev v čast bl. Devici Mariji s cvetjem. Zgradil pa je že — marsikaj bo treba še dokončati — na drugem kraju župnije novo cerkev v čast bl. Devici Mariji Dolinski (Virgen del Valle). Ta nova cerkev pa je 23. aprila 1961 postala župnijska cerkev, ker je moronski škof dr. Mihael Raspanti od škuljeve župnije odtrgal dobršen del. Prvi župnijski upravitelj nove župnije pa je 23. aprila postal g. Anton Pintarič, dose-danji kaplan pri g. T. škulju in bivši gojenec slov. izs. semenišča. Iskrene čestitke! Tako so sedaj kar trije slovenski župniki neposredni sosedje: g. dekan Ciril Milavec vodi župnijo sv. Marte, g. Pintarič Anton župnijo M. b. Dolinske, g. T. škulj pa župnijo M. b. s cvetjem.

23. aprila 1961 je g. Anton Orehar, direktor slov. dušnih pastirjev blagoslovil nov Slovenski dom v San Martinu, pridigal in tam prvič opravil sv. daritev. Pri popoldanski proslavi je g. Jože Jurak, tamkajšnji dušni pastir, za slovenske vernike lepo govoril o pomenih slovenskih domov v tujini: „Vsak nov slovenski dom pomenj zmagoslavje slovenske povezanosti, je izraz slovenske požrtvovalnosti, zmaga slovenskega idealizma, potrditev besed iz domobranske pesmi: Narod naš umreti noče.“ (Pr. Svob. Slov., 27. apr. 1961).

Slovenskih domov je že nekaj v Argentini: Središče *de* Slovenska hiša na Ramón Fañconu v Buenos Airesu, kjer bodo vsak čas začeli z gradnjo velike dvorane; svojo slovensko hišo imajo že tudi rojaki v Mendози. Svoj dom imajo v San Justo, v Slovenski pasi v Lanusu, v Carapachayu in okolici. Nove domove pa bodo imeli tudi Slovenci v Ramos Mejía, v Berazateguiju in Miramaru. Zelo si bo treba prizadevati, da bodo v teh domovih res dobivali močno versko vzgojo in žipo narodno zavest.

Družabna pravda je letos 1. maja, na praznik sv. Jožefa Delavca, v Slovenski hiši na Ramón Falconu v Buenos Airesu lepo proslavila 70-letni jubilej okrožnice „Rerum novarum“ in 30-letni jubilej „Quadragesimo anno“.

Družabna pravda je uredništvo urad-

no prosila, naj bi ob spominu na jubileje teh dveh velikih socialnih okrožnic tudi v Omnes unum objavili socialno izjavo, ki je bila sprejeta na proslavi omenjenih okrožnic. Prav radi ji ustrezemo. Izjava se takole glasi:

Naše socialne zahteve

Slovensko socialno krščansko gibanje, ki ga danes v svobodnem svetu predstavlja „Družabna pravda“, postavlja na podlagi papeških socialnih okrožnic „Rerum novarum“ in „Quadragesimo anno“ in v duhu splošne deklaracije Združenih narodov o človeških pravicah ter vzporednih z izjavo Narodnega odbora za Slovenijo, ki je bila objavljena za praznik Vstajenja 1960, naslednje zahteve za socialno ureditev naše domovine:

1. Središče socialnega reda bodi človek z vsemi pravicami in dostojanstvom, ki mu po naravnem pravu pripada, da bo imel učinkovito možnost uživati vse osnovne svoboščine, od katerih poudarjamo zlasti svobodo vere in prepričanja, govornice in tiskane besede ter združevanja; svobodo strokovnega, stanovskega in gospodarskega uveljavljanja; svobodo zasebne pobude, imovine in izbire dela. — Izkoriščan ne sme biti ne po sočloveku ne po družbi. Prisilno delo in obveza združevanja nasprotujejo človeškemu dostojanstvu in načelu svobode.

Človeško delo ima prednost in večjo vrednost kot mrtvi kapital; zato pa čisti dobiček, ki je produkt dela in kapitala, ni izključena last podjetnika niti države. Večji del čistega dobička pripada delavcu.

Lastnina naj bo podružabljena samo tam, kjer je to za blaginjo skupnosti nujno potrebno.

2. Delavec — ročni ali umski — mora zaslužiti najmanj toliko, da bo primerno živel in da si bo mogel nabaviti vse to, kar je potrebno za duhovno in telesno življenje in da mu bo ostajalo toliko, da si bo lahko zgradil lastni dom in prihranil nekaj premoženja.

Delavec mora imeti plačan počitek ob nedeljah in zapovedanih cerkvenih

in državnih praznikih ter mora imeti zjamčen letni dohodek, ki naj se ob koncu leta dopolni z eno mesečno plačo. V primeru prenehanja službenega razmerja pripada delavcu odškodnina, ki znaša najmanj eno mesečno plačo za vsako leto službovanja.

Stavka je dovoljena, ko so bile izčrpane vse možnosti za mirno poravnavo.

Delavcu naj se omogoči stvarna udeležba na upravi, kapitalu in dobičku podjetja povsod, kjer to želi.

3. Družina je osnovna celica narodnega življenja in ji je treba dati tisto mesto in ji nuditi tisto zaščito, ki jo po svoji pomembnosti zasluži. Imeti mora primerno družinsko stanovanje. Družinske plače naj se izboljšujejo sorazmerno z narodnim duhodkom.

Zaposlenim ženskam in mladostnikom je treba nuditi posebno zaščito. Pri zaposleni ženski naj velja načelo: za enako delo enako plačilo. Mladim se mora v šolah nuditi tudi socialna izobrazba in vzgoja.

Poročeno ženo je treba osvoboditi delovne tekme.

4. Zemlja naj bo last tistega, ki jo obdeluje. Kmetije naj se osvobodijo prisilne kolektivizacije in krivičnih, prekomernih bremen ter naj se pospešuje svobodno združništvo.

Da se ohrani čim več kmečkih domov in da se kmetu pomaga do višje življenjske ravni, je treba kmetu nuditi vso potrebno zaščito in pomoč pri izboljševanju njegove lastnine s pomočjo šolstva, načrtnega pospeševanja modernizacije kmetovanja, z uvedbo zavarovanja za dote in zoper ujme, s primernimi tržnimi ukrepi in z decentralizacijo industrije.

Srednji stanovi (obrt in trgovina) in svobodni poklici so družbi potrebni, zato naj imajo v njej mesto, ki jim pripada.

5. Za vse stanove naj se izvede socialno zavarovanje, ki ga naj prevzamejo samoupravne ustanove in zasebne družbe, ki bodo med seboj tekmovali.

Pokojnine naj vedno dosegajo najni življenjski trošek. Delavski dopusti in

socialno zavarovanje naj se izboljšujejo v skladu z narodnim dohodkom.

6. Poskrbeti je treba, da bodo tudi slovenski izseljenci uživali gospodarsko in socialno zaščito. Zlasti je treba poskrbeti, da bodo uživali pravico do dela in da se bo postopalo z njimi kot z domačini ter da bodo imeli možnost uživati pokojnino tudi, če se vrnejo domov.

Buenos Aires, 1. maja 1961 — na praznik sv. Jožefa Delavca.

Družabna Pravda

Na pobudo Družabne pravde so jubileja papeških socialnih okrožnic 21. maja 1961 proslavili na več krajih zunaj Buenos Airesa: v Don Bosco v Ramos Mejía, v slovenskih domovih v San Justo, San Martinu in Lanusu. Pa tudi v Mendoza niso na ta jubileja pozabili. Lahko rečemo, da nikjer drugod po svetu Slovenci niso toliko storili za počastitev papeških socialnih okrožnic (pr. Sv. Slov., 25. maja 1961).

Spominu obeh papeških socialnih okrožnic je posvečena tudi posebna številka Družabne pravde (številka 121/2; 1. maja 1961) „kot skromen izraz hvalnežnosti Slovencev za sadove, ki sta jih rodili na Slovenskem“. Naj omenimo iz nje le nekatere zanimive članke: Maks Jan, Slovensko krščansko socialno gibanje ob obletnici znamenitih okrožnic; dr. Miha Krek, Ob obletnicah okrožnic sv. očetov; Rudolf Smersu, Bistvena vsebina jubilejnih socialnih okrožnic; Jože Jurak, Ni socialne obnove brez obnove nravi; Marko Kranjc, Socialni nauk Cerkve po objavi okrožnice „Quadragesimo anno“ o zasebni lastnini, delu, medzi in delavskem sindikalizmu (se bo nadaljevalo); dr. Ivan Ahčin, Odmev in sadovi obeh socialnih okrožnic na Slovenskem (ponatis iz leta 1956); Avgust Horvat, Kaj sta prinesli človeštvu socialni okrožnici „Recurram novarum“ in „Quadragesimo anno“?

6. maja 1961 so odpotovali na obisk v Evropo: gg. Fideršek Jakob, Jože Jurak in Vladimir Zmet; zadnji se je pred

kratkim na potovanju srečal z Abrahamom. Čestitamo.

6. maja 1961 je dr. Pavle Krajnik na prvem kulturnem večeru Slov. kult. akcije obravnaval vprašanje: **Bodoči vesoljni cerkveni zbor in edinost Cerkve.**

20. maja 1961 pa je dr. Filip Žakelj na drugem kult. večeru Slov. kult. akcije predaval ob novem slovenskem prevodu sv. pisma o bibličnem gibanju po svetu, o slovenskih prevodih sv. pisma in o posebnostih novega prevoda.

14. maja 1961, na drugo nedeljo v maju, je toliko Slovencev in Slovenk romalo v Luján ob skupnem vsakoletnem slovenskem romanju kot še zlepa ne; saj računajo, da jih je bilo pri popoldanski procesiji nad 2000. Zlasti dopoldanske slovesnosti so bile posvečene spominu papeških socialnih okrožnic. Med sv. mašo je g. Anton Orehar, direktor slovenskih dušnih pastirjev, v tem smislu obravnaval misel: „Boga v vse naše življenje“. Pred popoldansko procesijo pa je sem. spiritual dr. Filip Žakelj pridigal o delu za Baragovo beatifikacijo, ker zadnji dve leti obhajamo celo vrsto jubilejev, ki so v zvezi z delom za Baragovo čast. Mercedeški škof msgr. dr. Serafini, pod čigar oblast spada argentinska narodna Marijina božja pot, je bil ves prevzet, ko je videl toliko slovenskih mož in fantov pri sv. obhajilu.

Slovenski pevski zbor Gallus je 21. maja 1961 priredil v ciudadelski župnijski dvorani poseben koncert v počastitev osemdesetletnice častnega kanonika in monsenjorja Stankota Prenrla, tako zaslužnega slovenskega skladatelja in glasbenega učitelja. Dr. Jože Krivec je poudaril, da je jubilar dvakratni svečenik; zakaj po poklicu je duhovnik, svečenik Gospodovega oltarja, po srcu muzik, svečenik tiste umetnosti, ki čudovito zbližuje človeška srca“ (Pr. Sv. Slov., 25. maja 1961).

Slovenski vernih duš dan, spomin na žrtve komunističnega nasilja so Slovenci v Argentini letos obhajali 4. junija. Po proslavi je g. Anton Orehar, direktor slovenskih dušnih pastirjev,

imel sv. mašo za omenjene žrtve; v pridigi je zlasti opozarjal na idejno jasnost, ki jo mora imeti vsak med nami.

Dr. Ignacij Lenček se je po skoraj 11 mesecih bivanja v Evropi, kjer je bil več mesecev bolan, 27. maja z letalom vrnil v Argentino.

Sem. spiritual dr. Filip Žakelj se je na prvi petek v juniju moral podvreči operaciji zaradi hudega vnetja žolčnega mehurja.

Na proščenje na nedeljo po prazniku Marije Kraljice je v Slovensko vas v Lanús prišel lomaški pomožni škof koadjutor msgr. dr. Aleksander Schell, opravil tam sv. mašo in pridigal, kako naj se vedno in povsod izročamo varstvu Marije Kraljice. Pri pogrnjenih mizah v dvorani so ga potem pozdravili zastopniki slovenskih in argentinskih vernikov iz vikarije. Škof je Slovcem dejal, da v ohranitvi domačih običajev in šeg, ki so jih naseljenci prinesli iz starega kraja, vidi najboljše zagotovilo za ohranitev vere in poštenosti. Dobro zadržanje Slovencev bo v veliko moralno in versko pomoč domačinom v tem okraju (pr. Sv. Slov., 8. jun. 1961).

Telovska procesija za slovenske vernike na področju Velikega Buenos Airesa je bila letos 11. junija zopet v Don Boskovem zavodu v Ramos Mejia. Sv. maše in procesije se je udeležilo lepo število rojakov.

20. junija 1961 je v Mendosi umrl ravnatelj Marko Bajuk, vzoren krščanski slovenski izobraženec. Slovenskim duhovnikom je bil dobro znan, ker je bil v srednješolskih letih marsikomu izmed njih profesor, ali pa so ga spoznali, ko je hodil po deželi kot zborovodja Pevske zveze.

2. julija 1961 so Slovenci iz Velikega Buenos Airesa slavili sv. slovanska apostola Cirila in Metoda. Pri vnanji proslavi je dr. Pavle Krajnik govoril o sv. slovanskih apostolih ter o delu za zedinjenje krščanskih cerkva s katoliško Cerkvijo. Med sv. mašo, ki jo je dr. Pavle Krajnik opravil po vzhodnem obredu, je prepeval ruski pevski zbor liturgično besedilo.

Slovenski verniki so se v nedeljo, 28. avg. 1960 poslovili od dosedanjega škedenjskega g. župnika msgra. Kazimirja Revisa. Novi župnijski upravitelj je msgr. L. Latin.

Pred desetimi leti se je na Opčinah pri Trstu zaključilo romanje kipa fatimske Matere božje po slovenskih župnijah. Leto za letom se tam vrše meseca septembra shodj v čast fatimski Materi božji. 11. septembra 1960 je bil že dvanajsti shod. Oopenski dekan msgr. Silvani Natal je lepo izrazil namen te lanske slovesnosti: „Da bi nebeška Mati vzbudila v vseh udeležencih za sedanje razmere tako potrebne ga duha pokore; da bi se vsj dobro zavedali dolžnosti skupnega sodelovanja pri rešitvi grešnega sveta (Kat. glas, 1. sept. 1960, str. 2). Ti shodi so postali, kakor se je prelat dr. Jakob Ukmar izrazil v govoru, največja verska manifestacija našega ljudstva v tržaški okolici. Tokrat se je slovesnosti udeležilo okoli 7 tisoč slovenskih vernikov. Več ur pred popoldansko sv. mašo, katero je opravil dr. Stanko Janežič, so verniki že molili in peli pred podobno fatimske Matere božje, ob petih popoldne se je vršila velika procesija, ki jo je vodil tržaški škof msgr. Santin Anton; vsa množica se je zbrala na trgu Brdina, kjer je osemdesetletni prelat dr. Jakob Ukmar imel kratek, pa krasen govor. Tržaški škof je množici podelil trojni blagoslov.

Bazoviški župnik g. Marijan Živic je vpričo tržaškega g. škofa v imenu vseh slovenskih duhovnikov prebral za sklep Marijinega slavlja tale poziv in načela za bodočnost:

1. Krščanski starši, vpisujte svoje otroke samo v katoliške zavode! Fante v Marijanišče in Alojzijevišče, dekleta pa v Dekliški dom pri Sv. Ivanu in v zavod v Gorici.

2. Krščanski starši! Duhovniških poklicev v naši škofiji je vedno manj. Vzgajajte resno svoje sinove. Dajte jih v šole, pustite jih v semenišče, če se

odložijo. Molimo vsi, žrtvujemo vsi veliko za duhovniške poklice!

3. Bodimo povsod in vselej zavedni, načelni katoličani po geslu: Bogu otroci, domovini sinovi, a sužnji nikemur! Berimo, podpirajmo katoliške časopise! Rešimo se pravočasno brezbožnega vpliva, vedno zvesti Bogu in sveti Cerkvi!“ (Pr. Kat. glas, l. XX, šte. 36, str. 2 in 4.)

Iz govora prelata dr. Jakoba Ukmarja ob Marijinem slavlju na Opčinah dne 11. sept. 1960 navajamo nekaj važnih misli:

„Današnja manifestacija priča, da nas je v tržaški okolici kljub versko mlačnemu ozračju vendar še na tisoče Slovencev, ki Marijo ljubimo in vneto častimo ter trdno verujemo vse, kar nas nezmotljiva Kristusova Cerkev o božji Materi uči verovati!

Take napetosti in takega sovraštva med krščanskimi narodi zgodovina menda ne pozna. V prvih stoletjih so pogani kazali na kristjane z besedami: Glejte, kako se ljubijo med seboj. Danes lahko rečejo pogani o krščanskih narodih: Glejte, kako se sovražijo med seboj; glejte, kako pripravljajo smrtonosno orožje, da uničijo sobrata v Kristusu; glejte, kako skušajo večji krščanski narodi požreti manjše, ki so prav tako udje istega skrivnostnega telesa Gospodovega. No, če bi se v sedanji napetosti antikrist pripravljali, da se spopade s Kristusom, bi vsaj znali, na kateri strani bo zmaga. Toda spopasti se namerava borbeno brezboštvo Vzhoda s praktičnim brezboštvom Zapada. Saj so se nekdaj krščanski narodi, tudi zapadni, nekam naveščali krščanstva. Versko-moralno življenje prednikov je že premagano stališče. Moderni človek, tudi pri nas, nima več cilja onstran groba, ves je tostransko usmerjen. V tehniki, v materialnem uživanju, v športu, tam ima svojo novo religijo in svojega Boga. Če se bosta ta dva antikrista spopadla, kje bo zmaga? Ne pričakujemo zmage, bojimo se pogube.

Ne prazna duša v močnem telesu,

ampak čista, z Bogom združena duša v čistem telesu, ta bi mogla osrečiti nesrečne zemljane in družiti razdružene narode.

In prav v tem smislu nam pride naproti Mati božja s svojim lurškim in fatimskim receptom, ki je izražen v eni sami, pa tehtni besedi, in ta se glasi: POKORA! Če ni prepozno, je pa gotovo skrajni čas, da si vzamemo k srcu Marijin opomin in se spokorimo, to se pravi, da se stremimo, da iz praktičnih materialistov postanemo resnični katoliški kristjani.

Nikar ne mislite, da bo tehnika to solzno dolino spremenila v zemeljski raj. (Ves govor glej v Kat. glasu, 1. XII, šte. 36, str. 1).

V župnijo Mavhinnje-Sesljan je v nedeljo 18. sept. 1960 dospel nov župnik g. Hilarij Cotič, ki je doslej štiri leta upravljal župnijo sv. Andreja v štandrežu. Ob osmih zjutraj so ga sprejeli pred cerkvijo sv. Jožefa v Sesljanu, ob 11 dopoldne pa v Mavhinhah, kjer ga je devinski g. dekan Ivan Kretič v cerkvi sv. Nikolaja predstavil vernikom. V obeh cerkvah je novi g. župnik opravil sv. mašo.

18. sept. 1960 pa je v štandrežu, v največji slovenski župniji na Goriškem, nastopil kot župnik g. Jožef Žorž, ki je bil doslej v Mavhinhah. Novega župnika je spremljal msgr. dr. Rudolf Klinec, pri slovesni maši pa sta mu stregla g. Vl. Komac iz Sovodenj in g. St. Premrl iz Štmavra.

Tržaški škof msgr. Anton Santin je meseca maja izvršil škofovsko vizitacijo v Mačkoslju. Možje in fantje so ga prosili za pomoč v treh zadevah: stalni dušni pastir, zgraditev župnišča, otroški vrtec. G. škof je takoj pismeno prosil dr. Stankota Janežiča, naj se vrne v Mačkoslje, kjer je pred odhodom na Vzhodni institut v Rim že pasel ovce. Medtem je več let g. Albin Grmek moral iz oddaljenih Ricmanj skrbeti tudi za Mačkoslje.

Isti dan je g. škof uradno obiskal Sv. Barbaro, za katero skrbi g. Dušan Jakomin iz škodnja. Dušnopastirsko

delo pa ni lahko; saj so še ob vizitaciji, ki je bila na nedeljo, nekateri šli na polje, drugi pa prišli za kramp. Škof je vernike nagovoril v italijanskem in slovenskem jeziku.

Protij koncu avgusta je bil g. škof v župniji Trebče, kjer g. župnik Lojze Rozman vztrajno seje seme božje besede na trda kraška tla; pa le ni brez sadov. Župnijska cerkev sv. Andreja je večinoma po zaslugi Toneta Kralja vsa prenovljena. V prezbiteriju je naslikal n. pr. zadnjo večerjo; tudi nova velika cerkvena zastava je njegovo delo.

V Ricmanje je g. škof prišel na vizitacijo 4. sept. 1960; prav takrat se je po devetih letih poslavljaj od župnije g. Albin Grmek, prevzemal pa jo g. Angel Kosmač. G. župnika Grmeka je hudo bolelo, da le redki Ricmanjci prestopijo prag župn. cerkve sv. Jožefa. G. škof je vernikom resno pridgal.

V nedeljo 18. sept. 1960 pa je g. škof vizitiral župnijo Repentabor. Kljub hudemu dežju se je v Marijini cerkvi zbralo veliko vernikov, botrov in birmancev. Repentaborska cerkev je že stara in znana Marijina Jožja pot. Želeti je, da bi se božjepotni značaj Marijine cerkve ne le ohranil, marveč poživil. V cerkvi so v velik meri po zaslugi g. župnika Avguščina Želeta marsikaj obnovili po modernem okusu.

(Podr. poročilo o škofovski vizitaciji glej v. Kat. glasu, 29. sept. 1960, str. 2.)

1. okt. 1960 se je po šestih letih študija v Rimu zopet vrnil v Mačkoslje g. dr. Stanko Janežič; ljudje so ga z velikim veseljem sprejeli. (Pr. Kat. glas, 6. okt. 1960, str. 4.)

1. okt. 1960 je novo tržaško semenišče obhajalo desetletnico. V teh letih je iz semenišča prišlo nad 20 duhovnikov. Ob desetletnici so odprli lepo in bogato semeniško knjižnico, ki bo na razpolago tudi občinstvu, da se more poglobiti v filozofske, teološke in verske probleme (Kat. glas, 6. okt. 1960, str. 4.)

V Podgori pri Gorici so lepo obhajali rožnovensko nedeljo; imeli so rožnovensko procesijo k Marijini kapelici, kjer je msgr. dr. Rudolf Klinec za sklep

opravi sv. mašo in imel krasno pridigo o pomenu in vzvišenosti molitve sv. rožnega venca. Navzočih je bilo tudi več sosednjih dušnih pastirjev. (Kat. glas, 6. okt. 1960, str. 4.)

Raznarodovanje in demokracija. Pod tem naslovom je Katoliški glas (13. okt. 1960) italijanskim krščanskim demokratom ob občinskih volitvah v Nabrežini tole povedal: „Boj proti komunizmu, boj za demokracijo in krščansko idejo ne sme biti povezan z raznarodovanjem slovenskega življa in s kolonizacijo naše zemlje. Prenehati je treba trostiti državni denar za naseljevanje novega prebivalstva v slovenskih delih tržaškega ozemlja in goriške pokrajine z namenom, da se odrine domače prebivalstvo, ki tu prebiva že poldrugo tisočletje. Postavljati Slovence pred alternativo, da postanejo ali Italijani ali komunisti, ni v prid demokratične in krščanske ideje, temveč je voda na mlin komunizma. Ljudje, ki postavljajo demokratično in krščansko idejo v službo raznarodovanja Slovencev, uničujejo v naši deželi božje kraljestvo.“

Rožnovenska nedelja je za slovenske župnije na Goriškem vsako leto nedelja za duhovniški naraščaj. Kat. glas prosi: „Tudi letos ne pozabimo na to. Molimo, žrtvujemo se in po moči tudi darujemo svoj dar za vzgojo duhovniškega naraščaja. Novih duhovnikov smo potrebni bolj kot vsakdanjega kruha. Zato prosimo Gospoda, naj pošlje delavcev v svoj vinograd!“ (Kat. glas, 29. sept. 1960, str. 4.)

V cerkvi sv. Ivana v Gorici je bila meseca oktobra vsak dan ob 7 zborna maša in rožnovenska pobožnost za duhovniški naraščaj (Kat. glas, 6. okt. 1960, str. 4.).

10. okt. 1960 je g. Vinko Zajetel v napolnjeni dvorani na Placuti v Gorici ob skioptičnih slikah popeljal navzoče na medn. ev. kongres v Barcelono, na medn. evh. kongres v München, v Dachau, ob koncu pa je pokazal še pravkar obnovljene slike na Višarjah, delo Toneta Kralja (Kat. glas, 13. okt. 1960, str. 4.).

13. okt. 1960, ki je bil svetovni dan molitve in pokore za mir na svetu in spreobrnjenje grešnikov, so iz Dola, Jamelj, Doberdoba, Gorice, Štandreža, Podgore, z Vrha, iz Devina, Medje vasi, Sovodenj, Rupe, s Peči in iz Gabrij romali k fat. Materi božji v Dol-Palkišče, kjer je velika šolska soba spremenjena v kapelo. Pri popoldanski pobožnosti je pridigal g. dr. Kazimir Humar, goriški stolni vikar, maševal pa podgorski župnik g. Bernard Špacapan, nekdanji župnik v Jamljah in Dolu. V Dolu bi radi čimprej zgradili cerkvice v čast fat. Materi božji. (Pr. Kat. glas, 6. okt. 1960, str. 4 ter 20. okt. 1960, str. 4.)

Za rožnovensko nedeljo 1960 je bila napovedana lepa Marijina slovesnost na Pečeh: ob peti obletnici obnovitve oz. ponovne zgradbe Marijine cerkvice so v slovesnem sprevodu, kateremu se je pridružil tudi tržaški škof msgr. Santin Anton, ki je prišel v Boljunec na vizitacijo, Marijino podobo prenesli iz Peč v boljunsko župnijsko cerkev (Pr. Kat. glas, 29. sept. 1960, str. 4.).

13. okt. 1960 je bila v Lazah v Beneški Sloveniji obletnica smrti pok. župnika I. Kufola, očetovskega voditelja ben. Slovencev po smrti prof. Ivana Trinka; v cerkvi se je zbralo okoli 20 duhovnikov in tudi precej faranov. (Pr. Kat. glas, 20. okt. 1960, str. 4.)

15. oktobra 1960 je Vera Souvan, z red. imenom sestra Marija Franc, v zavodu naše ljube Gospe Sionske v Trstu obhajala zlati jubilej redovniških zaobljub. Sestra izhaja iz ene najstarejših in najuglednejših ljubljanskih družin. Jubilanke, ki že toliko let s tiho molitvijo in skritimi žrtvami spremlja vesele in žalostne dogodke slov. naroda, iskreno čestitamo. (Kat. glas, 20. okt. 1960, str. 4.)

Bridka ugotovitev. Katoliški glas v številki za praznik Kristusa Kralja (27. okt. 1960, str. 2) opozarja na izumiranje slovenskega naroda po slovenskih vaseh na Tržaškem: „Z letošnjim šolskim letom je en razred manj v Dolini (nj prvega razreda!), v Boljuncu, Borštu in na Katinari. Ricmanje imajo

samo dva razreda. To niso majhni kraji in otroci v teh krajih ne rinejo trumoma v italijanske šole. Vzrok je v tem, da otrok sploh ni. Vse to je posledica težke bolezni, ki izpodjeda naše vrste." Ta bolezen hudo razsaja v domovini, zamejstvu in med slovenskimi izseljenci. Molimo tudi iz tega razloga za obstoj svojega majhnega naroda!

Misijonska nedelja v Gorici slovenske ljudi v Gorici najbolj razgiba. Med mašami so bile primerne misijonske pridige, zlasti pa je dr. Stanko Janežič krasno in globoko pridigal popoldne na Travniku. Pri cerkvenih vratih so ljudje radi kupovali prijetno urejeno in po vsebini bogato revijo „Misijonska nedelja 1960“. Ljudje so za misijone tudi veliko darovali. Med odmorji Jurčičeve igre Domen pa so prodajali srečke in delili dobitke; dohodke so prav tako namenili za misijone. (Kat. glas, 27. okt. 1960, str. 4.)

Tudi v Podgori je misijonska nedelja kar vidno razgibala župnijo: molitve, darovi, srečolov in drug pester program v župnijski dvorani. (Prav tam, str. 4.)

Tudi v Rojanu so misijonsko nedeljo lepo praznovali. Nabirke so bile precej bogate. V Marijinem domu pa so Marijine družbenke igrale „Njen življenjski poklic“, skavti pa misijonsko igro „Ris“ (Prav tam, str. 4.)

Bolehni dr. Jožef Gracar C. M. se je okoli Vseh Svetih poslovil po 17 letih uspešnega dela od župnije Sv. Križ pri Trstu. Križani so v Kat. glasu lepo naštel veliko dobrih del, ki jih je med njimi storil. (Kat. glas, 3. nov. 1960, str. 4.)

Na prošnjo Kat. glasa je msgr. dr. Janez Vodopivec odgovoril na šest vprašanj glede drugega vatikanskega cerkvenega zbora. Članek, ki ima naslov „Priprave na vesoljni cerkveni zbor“, priporočamo. (Glej Kat. glas, 10. nov. 1960, str. 2/3.)

Neka oseba se v Kat. glasu javno zahvaljuje za prejeto milost na priprošnjo pok. kardinala dr. Alojzija Stepinca (Kat. glas, 10. nov. 1960, str. 2).

V nedeljo 6. nov. 1960 je tržaški

škof msgr. Anton Santin blagoslovil Mladinski dom v Trstu v ulici Scorcola št. 26. Lepo stanovanjsko hišo so tako preuredili, da ima sedaj majhno dvorano in dve večji sobi za sestanke; pred hišo pa je malo vrta in prostor za lepo, čeprav skromno igrišče. Čestitamo požrtvovalnemu dr. Jožetu Prešernu, da je po mnogih žrtvah končno slovenski mladini v Trstu pomagal do primerne središča. (Kat. glas, 10. nov. 1960, str. 4.)

V Podgori pri Gorici so zbrali 41.500 lir milodarov za semenišče, za misijone pa kar 101.000 lir.

11. nov. 1960 je g. Ciril Sedej obhajal štiridesetletnico svojega dušnopastirskega dela v Števerjanu. Veliko je delal v župniji, skrbi in težki čas pa so upgnili njegovo žilavo in močno naravo. Vnanjega dela ne more več vršiti, pa zato z molitvijo kliče božji blagoslov na svoje ovce. Pred kratkim je odšel v pokoj.

21. novembra 1960 so v Gorici kulturni večer SKPD posvetili spominu na pok. škofa dr. Gregorija Rožmana. G. Vinko Zaletel je kazal slike iz življenja rajnega škofa ob krasno izdelani glasbeni in zvočni spremljavi, v odmoru pa je g. Stanko Žerjal povedal nekaj svojih osebnih vtisov in spominov na pokojnika; posebej je poudaril, kako je bila škofu pri sreču tudi žalostna usoda Slovencev na Primorskem pod fašistično diktaturo. (Kat. glas, 24. nov. 1960, str. 4.)

V novem šolskem letu je v Marijanišču na Opčinah 27 gojencev. Meseca novembra je v zavodski dvorani g. Vinko Zaletel kazal skioptične slike iz medn. evh. kongresa v Münchenu, slike iz nesrečnega Dachaua ter slike iz obnovljene notranjosti cerkve na Višarjah. (Kat. glas, 24. nov. 1960, str. 4.)

Članki o slovenskih izseljencih v Katoliškem glasu. Vse hvale vredno je, da je Katoliški glas pred izseljensko nedeljo objavil kar celo vrsto člankov o slov. izseljenskem vprašanju. V obliki razgovora z g. dr. Janezom Zdešarjem, ki ga je konz. kongregacija postavila

za glavnega dušnega pastirja slov. izseljencev v Nemčiji, sta bila objavljena članka: Slovenski izseljenci v Nemčiji (Kat. glas, 13. okt. 1960, str. 2) ter: Versko življenje naših izseljencev v Nemčiji (Kat. glas, 13. okt. 1960, str. 2/3). — T. R. pa je napisal kar tri pregledne članke: Povsod naš rod (Kat. glas, 17. nov. 1960, str. 3), Slovenski duhovniki med izseljenci (Kat. glas, 24. nov. 1960, str. 2), Slovenski duhovniki med izseljenci v Severni in Južni Ameriki (Kat. glas, 1. dec. 1960, str. 2). Za izseljensko nedeljo pa je Kat. glas v celoti priobčil prošnjo in poziv Zveze Slovencev v inozemstvu (Kat. glas, 24. nov. 1960, str. 1). Tudi sicer Kat. glas prinaša precej izseljenskih novic.

27. nov. 1960 je Zveza slov. katoliške prosvete v Gorici priredila pevski koncert v proslavo sv. Cecilije; vršil se je v Marijinem domu na Placuti, pa je bila dvorana premajhna. Nastopili so: zbor „Lojze Bratuž“ iz Gorice, oktet „plavnika“, zbor iz Štandreža, zbor iz Doberdoba, mladinski zbor iz Pevme, zbor iz Rupe, moški zbor iz Jazbin, zbor iz Števerjana. L. S. v Kat. glasu trdi: „Lepa pesem je za nas Slovence kakor vsakdanji kruh: nikoli je ni preveč, nikoli se je ne naveličamo.“ Zahvaljuje se Zvezi slov. kat. prosv. za organizacijo koncerta ter pridnim pevovodjem in pevcem ter končuje: „V plačilo za trud naj jim bo zavest, da s pesmijo najlepše prispevajo h gradnji naše narodne kulture, obenem pa budijo v vseh, ki jih poslušajo, topla čustva narodne in katoliške zavesti.“ Vsak zbor je nastopil s tremi pesmimi. (Kat. glas, 1. dec. 1960, str. 3.)

Resni uvodni članek v Kat. glasu „Katoliški Slovenci v Italiji in komunizem“ odkrito govori o nekaterih napakah it. kršč. demokracije nasproti slovenski manjšini, ker ji v slov. krajih pod Italijo gre v prvi vrsti za širjenje italijanstva na škodo slovenske manjšine. Ob koncu članka pravi: „Petnajst let se neustrašeno borimo zoper komunizem in vse njegove pojave in se bo-

mo še naprej. Vendar ne tako, da bomo odobravalni vse napake, ki jih KD dela pri nas, ter šli za njo čez drn in strn, kot drvijo brezglavi komunisti za svojo partijo“ (Kat. glas, 1. dec. 1960, str. 1).

Marijine sestre čudodelne svetinje imajo svoj dom v Gorici, v ulici C. Cantu 4; na praznik Brezmadežne s čudodelno svetinjo so imele redovniško preobleko; preoblečena je bila Anica Maraž iz Števerjana, ki je dobila red. ime sestra Mihaela. Slovesnost je vodil g. Demšar Ciril, CM. ki je došel z Dunaja (Kat. glas, 1. dec. 1960, str. 4).

V prijazni vasici Št. Maver na pobožju Sabotina je g. župnik Stanko Premrl 26. nov. zvečer blagoslovil lepo kapelico s sliko Matere božje s češnjami (Kat. glas, 1. dec. 1960, str. 4).

Pri Starem sv. Antonu v Gorici je bila vsak četrtek v adventu od 5 do 6 ura češčenja za duhovniške poklice (Kat. glas, 1. dec. 1960, str. 4).

Odobren je načrt za zidanje slovenske gimnazije pri Sv. Ivanu v Trstu. Zgradba bo trinadstropna; imela bo 10 učilnic za gimnazijo in 10 učilnic za trgovsko akademijo (Kat. glas, 8. dec. 1960, str. 4).

Tržaška prefektura je posestnikom s Kontovela razlastila 10.500 kv. metrov zemljišča, na katerem mislijo zgraditi 220 novih stanovanj za begunce (seveda ne slovenske). Kat. glas upravičeno trdi: „To prisilno razlaščenje slovenske zemlje bo imelo drugo hujšo posledico: raznarodovanje slovenske obale. Italijanski življ vedno globlje prodira v slovenske kraje. Slovenski človek pa se vedno bolj prilagoduje razmeram, saj o tem dovolj jasno pričajo italijanske šole s slovenskimi učenci. Ko bi naši ljudje bili zavedni, bi se nam ne bilo treba bati tujcev na naši zemlji, tako pa je naš strah več kot upravičen“ (Kat. glas, 8. dec. 1960, stran 4).

Smrt zgladne članice Marijine družbe. Veliko zgladnih deklet je zrastle iz slovenskih Marijinih družb. 1. dec. 1960 je v Trstu umrla taka vzorna družbenica Franciške Perhanc. Vedno je bila

narodno zavedna in globoko verna. V mladih letih se je vedno udeleževala službe božje pri Novem sv. Antonu in v mesecu maju šmarnc že ob 5 zjutraj. Bila je članica Marijine družbe Marije Milostljive in je vedno vzorno živela. Pred 33 leti je popolnoma oslepela, pa je trpljenje znala vdano prenašati. Nikdar ni bila žalostna, potrta, zagrenjena, še druge je dvigala, da so odhajali od nje potolaženi. Iz globoke vere je črpala moč, da je v dolgih letih prenašala vdano v voljo božjo nedopovedljivo gorje slepote. Ko je zadnje čase težko hodila, se je z avtomobilom vozila k službi božji. Ker je bilo njeno zemeljsko življenje tako lepo, je bil njen odhod s sveta tako miren.“ (Pr. Kat. glas, 8. dec. 1960, str. 4.)

Po smrti g. msgr. Malalana Franca je župniyo Boršt upravljaval boljunski g. župnik Lojze Zupančič; malo pred praznikom Mar. brez. spočetja 1960 pa je msgr. Jože Jamnik postal župnijski upravitelj v Borštu.

Dekliški vzgojni zavod Notre Dame v Gorici je preteklo leto obhajal stoletnico; v tem zavodu je tudi več slovenskih redovnic, svoj čas jih je bilo menda nad polovico. Po drugi svetovni vojni so tudi Slovenci mogli v zavodski dvorani imeti več prireditev in akademij. Ko pa so končno Gorico vrnili pod Italijo, se je v zavodu vrnilo vse zopet na staro, kot je bilo pod fašizmom. (Kat. glas, 8. dec. 1960, str. 4.)

Italijanska vlada v Rimu je na prošnjo vodstva Alojzijevišča in priporočilo goriškega prefekta odobrila slov. dij. zavodu Alojzijevišču v Gorici posebno podporo od čistega dobička loterije v Monzi, podpora znaša 0,44 odstotka (Kat. glas, 15. dec. 1960, str. 4.)

Goriška Marijina družba je na praznik Brezmadežne doživela veliko slovesnost, ki se je vršila v stolnici; najprej je bil sprejem deklic v Marijin vrtec, za njimi je 12 večjih deklic stopilo med novinke, 6 deklet pa je bilo sprejetih v Marijino družbo, končno pa se je izvršil še sprejem 23 žena in mater; v več kot 50 letni zgodovini slov. Mariji-

ne družbe v Gorici so bile v družbo prvič sprejete tudi žene in matere. Slovesni govor je imel msgr. dr. Lojze Škerl iz Trsta, sprejemal je msgr. Lojze Novak, stregli pa so mu p. Fidelis OFMC, g. Artur Zalatel in g. voditelj. (Kat. glas, 15. dec. 1960, str. 4.)

Za desetletnico smrti msgr. dr. Mirkota Brumata, za slovensko in katoliško stvar na Goriškem tako zaslužnega moža, se ga je Katoliški glas prav iskreno spomnil (Z. P., Msgr. Mirku Brumatu ob desetletnici smrti, Kat. glas, 24. nov. 1960, str. 3); saj je po njegovi zaslugi 29. avg. 1945 po dvajsetletnem kulturnem molku na Primorskem katoliški časopis Slovenski Primorec prvič zagledal beli dan. L. 1948 pa je iz Slov. Primorca vstal še lepši, še popolnejši Katoliški glas. Ko pa je slov. gor. Marijina družba 11. dec. 1960 v domu Brezmadežne na Placuti imela svojo lepo marijansko proslavo, pa je stolni župnik msgr. Velci izredno lepo v italijanskem jeziku govoril o msgru. dr. Mirkotu Brumatu; saj sta si bila tovariša že v Innsbrucku na vseučilišču, kasneje pa v goriški stolnici (Pr. Kat. glas, 15. dec. 1960, str. 4.)

Goriška Mohorjeva družba je ob koncu meseca novembra 1960 izdala tele tri knjige: Koledar za leto 1961 (letos samostojen), Marija Ragazzi, Vodnjak je globok (roman, ki ga je iz italijanščine prevedla Jadviga Komarceva), povest dr. Ivana Preglja Gloriosa (v spomin velikemu primorskemu rojaku, ki je preteklo leto umrl).

V božični številki Kat. glasa je A. B. napisal prav pregleden članek: Solovjev in edinstvo krščanstva. Zaradi bližajočega se drugega vat. cerkv. zborarimo bomo na članke o cerkvenem edinstvu oz. zedinjenju večkrat opozarjali.

Msgr. Lojze Novak, vzorni slov. duhovnik goriške nadškofije, je kot 33-leten duhovnik prišel za župnika v Črniče in takoj postal tudi dekan; črniško župnijo in dekanijo je vodil do leta 1944, ko je prišel za kanonika v Gorico. Ko pa je goriški nadškof dr. Karle Margotti l. 1947 ustanovil štandrea-

ški dekanat ter v njem združil vse slovenske župnije v goriški provinci, je msgr. L. Novaka imenoval za dekana v štandrežu. Preteklo leto se je zaradi visoke starosti odpovedal, saj bo letos dopolnil že 80 let.

Novi štandreški župnik Jože Žorž je bil imenovan tudi za dekana štandreške dekanije. Iskreno čestitamo!

Državno priznanje sta dobili župniji Pevma pri Gorici in Mačkovlje na Krasu. To priznanje daje vsakokratnemu župniku pravico do državne kongrue, kakor čjo dovoljuje državni konordat.

Od meseca avg. 1946 pa do 1. adv. nedelje 1960 je g. Peter Šorli pripravljaj in bral nedeljske in praznične radijske pridige na tržaškem radiu v slovenskem jeziku. S prvo adventno nedeljo 1960 pa je dr. Stanko Janežič prevzel to dolžnost. Te pridige, ki jih tržaški radio oddaja vsako nedeljo in praznik med slovesno sv. mašo, so slovenskim ljudem tostran in onstran meje mnogo koristile.

Pod poglavjem Vera in naš čas ima tržaški radio vsako nedeljo ob 12,15 svojo slovensko oddajo. Na božično in novoletno nedeljo je govoril prelat dr. Jakob Ukmar.

Slov. kat. ak. društvo in Slov. dij. zveza sta od 27. do 29. dec 1960 sklicala študijski tečaj, na katerem naj bi tile trije slov. duhovniki obravnavali tale vprašanja: dr. Stanko Janežič: Boj za duhovno svobodo pri ruskih mislecih; Do kdaj bomo ločeni? — Msgr. dr. Janez Vođopivec: Sodobni položaj protestantizma; Problemi zedinjenja kristjanov; Resnica in svoboda; Osebnost in svoboda. — G. Prijatelj Franc: Položaj katoliške Cerkve v misijonskih deželah; Inteligent, sodelavec v misijonih.

Dr. Kazimir Humar je 29. dec. 1960 napisal v Kat. glasu članek: Pozitivna bilanca, v katerem ugotavlja tele razveseljive stvari za slov. katoličane na Goriškem in Tržaškem: Katoliški glas napreduje vsebinsko in po številu naročnikov; novi katoliški dornovi rasteja; v Bazovici so že pred desetimi leti

zgradili dvorano, ki jo vedno bolj lepšajo; dviga se novi Marijin dom v Rojanu; v Trstu imajo Mladinski dom, ki je sad prizadevanj dr. Jožeta Prešerna, kaplana pri Novem Sv. Antonu; Svetivančani tudi mislijo na svoj dom in že zbirajo denarna sredstva; na Opčinah prenavljajo marijaniško dvorano; v Gorici so v drevoredu XX. septembra dela za novo dvorano poleg Kat, doma v polnem teku; tudi Števerjanci se bodo zganili in začeli z gradnjo novega doma. Ti domovi so in bodo žarišče verskega in prosvetnega dela. Žrtvujejo v glavnem mladina in preprosti ljudje. Prav je, da tudi slovenski duhovniki pomagamo ta idealizem podpreti z molitvijo in kakim vsaj majhnim prispevkom.

Že smo omenjali škofovsko vizitacijo na nekaterih slovenskih župnijah leta 1960 v tržaški škofiji; omenimo še nekaj drugih škofovih uradnih obiskov po slovenskih župnijah:

Meseca maja je bil škof msgr. Anton Santin v Borštu, ko je bil takratni župnik msgr. Malalan še živ. Novi župnijski upravitelj msgr. Jože Jamnik bo imel tu veliko dela. Šolske sestre vodijo Marijin vrtec.

Na rožnovensko nedeljo (17. po binokostih, 2. oktobra) je škof prišel v Boljunec. Poročilo je pa prav žalostno: „Boljunčani so bili na dan vizitacije v svojih vinogradih. Skrb za dobro kapljico jih je tako premotila, da so se le v majhnem številu odzvali vabilu dušnega pastirja, da bi se pri lepi mašni daritvi strnili okoli svojega škofa. Ali nj morda ta odgovor na božji klic le slika verskega življenja v Boljuncu? G. Lojze Zupančič, župni upravitelj, se trudi, zlasti za mladino, a le preveč je Boljunčanov, ki ne poznajo poti v cerkev in pričakujejo, da jim bo zastareli Marx zgradil lepšo bodočnost.“ Spredaj smo že poročali, da so ta dan iz Marijine cerkvice na Pečah prenesli Marijino podobo v župnijsko cerkev v procesiji, katere se je delno tudi škof udeležil.

V Dolino je g. škof šel 9. oktobra

1960 (18. n. po bink.). Dolina je središče občine, pod katero spadajo še Boljunc, Boršt, Ricmanje, Gročana, Draga, Botac, Krogle, Prebeneg, Mačkovelje in Domio; vse to imajo v rokah komunisti, ki vodijo dolinsko občino. Delo dušnih pastirjev v Dolini ni bilo nikoli lahko, še najmanj pa v povojnih letih. G. župnik Albin Grmek, ki je šele nekaj mesecev tam, bo imel veliko dela. Škof si je vse ogledal, tudi važen in na novo urejen župnijski arhiv; obiskal je tudi hišo šolskih sester, ki vodijo v Dolini otroški vrtec; popoldne se je udeležil pobožnosti v podružnični cerkvi na Prebenegu. Z verniki je šel na pokopališče. Telesni ostanki g. župnika Sancina, žrtve vojne zmede, še sedaj ne počivajo v blagoslovljeni zemlji.

JUGOSLAVIJA

Okr. štev. 1/1961 škof. ord. ljublj. objavlja tole pastirsko pismo msgr. škofa A. Vovka:

Dragi verniki!

Sveta cerkvena opravila, ki jih vrši Cerkev — predvsem daritev sv. maše, pa tudi javno molitev, delitev zakramentov in zakramentalov — imenujemo b.sluzbo ali liturgijo. Kar je v liturgiji bistvenega, je določil Jezus Kristus, ustanovitelj sv. Cerkve in njen najvišji zakonodajalec. Pooblastil je pa tudi Cerkev, da bistvenim prvinam da določeno obliko, če je ni izrečno določil Kristus sam. Bistvenim obredom more Cerkev dodatj tudi nebistvene dodatke. Kakor druge reči, uravnava tudi božjo službo ali liturgijo papež kot vrhovni poglavar svete Cerkve sam, ali skupaj s škofi na vesoljnem cerkvenem zboru.

Sedanji sveti oče Janez XXIII. s 1. januarjem 1961 obvezno ukazuje nekatere bogoslužne spremembe pri molitvi duhovniškega brevirja, nekatere pa tudi pri daritvi sv. maše. Nekatere že prej dane predpise pa ponovno poudarja in določa, da raznih razvad, če-tudi so trdno vpeljane, ni mogoče več

ohraniti. Tako tudi v naši škofiji ne moremo več ohraniti navade, ki je nekaterim zelo ljuba, da bi namreč imeli sveto mašo kar pred izpostavljenim Najsvetejšim.

Veste, dragi verniki, da je najsvetejše in najimenitnejše opravilo na svetu sveta maša. Tisto dušno pastirstvo, ki se naslanja zlasti na božjo službo, pa zadnja desetletja poučarja, da mora biti središče vse božje službe in vsega dušnega pastirstva dobro opravljena sveta maša, ki je daritev vsega skrivnostnega Kristusovega telesa, glave Kristusa in vseh udov, vse Cerkve. Ker je skupna daritev, torej tudi naša daritev, moramo vsi z mašo sodelovati. Tudi pri nas smo po želji svete Cerkve že precej vpeljali sodelovanje vernikov pri najsvetejši daritvi. Zadnja škofovska konferenca je dala glede tega obsežna in enotna navodila za vse naše škofije. Pri maši naj bodo vse naše misli in molitve pri daritvi. Poslušamo naj božjo besedo in potem Jezusa darujemo nebeškemu Očetu ter se z njim tudi sami Bogu darujemo. Posebno naj bomo z mašo združenj pri spremenjenju in povzdigovanju, ki je višek presvete daritve, saj takrat Jezus obnovi svojo daritev, ki jo je opravil na križu. Če le mogoče, prejelijmo pri vsaki maši tudi obhajilo, gotovo pa vsaj duhovno. Iz maše — nenehne Jezusove daritve nam priteka milost odrešenja, iz nje moramo zajemati duhovno moč, da bomo živeli vedno v božji milosti. Taka navzočnost pri maši pa zahteva vso našo zbrancost zase.

Sv. Rešnjje telo pa je sad vedno se ponavljajoče Kristusove daritve na križu — sv. maše. V njem živi Jezus Kristus neprenehoma po naših cerkvah, nas čaka v tabernaklju in zmeraj rad sprejema, če pridemo, da ga pozdravimo, počastimo, se z njim pogovorimo in posvetujemo. Kadar pa prihaja k nam na slovesni obisk in ga v monštranci postavimo na oltarni prestol, tedaj moramo videti v njem vladarja sveta in življenja, živega Boga, Kristusa Kralja, ki mu gre vsa čast in mora biti sredi-

šče vse naše pozornosti. Zato ob takem obisku ne smemo pred njim delati ničesar takega, kar bi našo pozornost trgalo od njega. Le pomislite, kako malo spoštljivo bi bilo, če bi pri obisku odličnega gosta pred njim opravljali drugo delo in se pogovarjali kaj drugega z ljudmi okoli sebe. Zato dveh tako velikih opravil, kakor sta sv. maša in češčenje sv. Rešnjega telesa, ne moremo prav združiti, saj terja vsako izmed njih vsega človeka zase; če se oklenemo sv. maše, zanemarjamo izpostavljeno Najsvetejše, če častimo Najsvetejše, zanemarjamo sv. mašo. Ne eno ne drugo ni prav, zato dajmo vsakemu opravilu svoj čas. Vedeti moramo tudi, da nam izpostavitve sv. Rešnjega telesa nikoli ne sme biti samo zunanji okras in povzdiga božje službe ali praznika, ostati nam mora v resnični časti zaradi sebe samega.

Kako lepe so bile pred nedavnimi leti v naši škofiji nedeljske popoldanske pobožnosti, zlasti na prve nedelje, ko se je po vseh župnijah vršilo skupno češčenje sv. Rešnjega telesa. Kako pomembne so svete ure ob četrtkih zvečer ali posebej pred prvimi petki, ki jih marsikje v čast sv. Rešnjega telesa tako spodbudno opravljate. Kako prav je, če pridemo malo pred sveto mašo v cerkev, ali po maši še nekaj časa ostanemo v njej, da se z Jezusom v tabernaklju pogovorimo. Prav gotovo počakajmo vsako nedeljo in praznik po glavnih mašah na blagoslov z Najsvetejšim. Jezus nas vedno željno pričakuje.

Bodite, dragi verniki, umevni in predpis svete Cerkve, ki vas navaja, da ste z vsem srcem pri maši in z vsem srcem častite sv. Rešnje telo, radi in brez godrnjanja upoštevajte. Ob njem pomnožite svojo ljubezen do svete maše in do sv. Rešnjega telesa.

Druge manjše spremembe, ki so postale tudi obvezne, vam bodo vaši dušni pastirji sproti označili v oznanilih. Omenim samo še to, da pri delitvi sv. obhajila med mašo odpade Spovem se, ki ste ga doslej molili verniki z ministrantom; tudi za obhajilo velja nam-

reč Spovem se, ki ga molimo v začetku maše. Odpade tudi duhovnikova odveza pred obhajilom.

Porabljam to priliko, da se vam iskreno zahvalim za dobrohotno naklonjenost, ki ste jo na Miklavževo nedeljo s svojimi darovi pokazali za popravilo zunanjščine stolne cerkve in škofijskega poslopja. Dobri Bog naj vam vrača že v novem letu, ki naj prinaša vsem obilno božjo pomoč!

Pozdrav in blagoslov!

V Ljubljani, dne 1. januarja 1961.

+ ANTON, škof

Ista okrožnica objavlja tole:

Maše pred izpostavljenim Najsvetejšim prenehajo.

A) 1. Po novem zakoniku rubrik odpade vse, kar naš ZLŠ glede maš pred izpostavljenim sv. Rešnjim telesom predpisuje v čl. 454 v točkah 1, 2 in 3 (na zapovedane praznike prvega reda, na kvatrne nedelje in na nedeljo v osmini patrona) in v čl. 457 v točkah: 6, 7, 14, 16 in 17 (v osmini sv. Rešnjega telesa, ki je tako ni več, na nedeljo Srca Jezusovega, na prve petke, na dan celodnevnega češčenja in na dneve pred pepelnico).

2. Za ljubljansko škofijo in reško administraturo velja odslej naslednje:

a) Maše pred izpostavljenim Najsvetejšim prenehajo in pri oltarju, kjer je Najsvetejše izpostavljeno, naj se ne obhaja;

b) Na prve petke in na dan celodnevnega češčenja se Najsvetejše izpostavi po maši in vse drugo opravi kakor doslej; na prve petke se pred Najsvetejšim molijo litanije Srca Jezusovega in posvečenje ter da blagoslov; na dan celodnevnega češčenja se najprej da blagoslov, potem zmolijo litanije Srca Jezusovega. Maša na dan češčenja se začne ob šestih.

c) Dokler je Najsvetejše izpostavljeno, morajo biti vse maše pri stranskih oltarjih; tudi obhajilo naj se deli pri stranskem oltarju. V ta namen naj se za dan celodnevnega češčenja postavi na stranski oltar tabernakelj, ki ga imamo za shranjevanje presv. Rešnjega

telesa na veliki četrtek. Slovesna maša na dan češčenja je pri velikem oltarju, a Najsvetejše se medtem spravi.

č) V cerkvah, kjer je le en oltar, se Najsvetejše prav tako izpostavi po maši; druge maše so pa pri velikem oltarju; tudi obhaja se lahko pri velikem oltarju, ker drugače ni mogoče;

d) Blagoslov z Najsvetejšim ob nedeljah in praznikih po jutranji in dopoldanski glavni maši, kakor ga predpisuje čl. 454, t. 5 ZLŠ, ostane. V stolnici in pri frančiškanih v Ljubljani je ta blagoslov le po jutranji maši.

e) Kdor misli, da teh predpisov ne more takoj spolnjevati, naj se obrne na ordinariat.

B) 1. Presveto Rešnje telo se v liturgiji in v Zakoniku cerkvenega prava imenuje „tantum sacramentum“. Shranjevanje in češčenje najsvetejšega zakramenta Cerkev skrbno ureja v mnogih kanonih (1265—1275). Sveta kongregacija obredov je pa zakonodaji sami dodala različne odloke. Važen novjši odlok je z dne 27. julija 1927, ki je bil objavljen za vso Cerkev v AAS (1927), 289. Ta poudarja, da ostaneta v veljavi oba že prej dana odloka, ki prepovedujeta maševanje in obhajanje pri oltarju, kjer je Najsvetejše izpostavljeno; ordinarijem pa naroča, da morajo s posebno skrbjo paziti, da se bosta odloka spolnjevala.

Prvi tak odlok, ki ga kongregacija omenja, je bil izdan dne 11. maja 1878. Družbi Jezusovi za lyonsko in toulouško provincijo na Francoskem. Vprašanje je bilo naslednje: *Quid sentientium de usu in dies semper invalescente celebrandi Missam coram SSmo Sacramento publice exposito in Ecclesiis, in quibus non desunt alia Altaria; item et distribuendi sacram communionem in iisdem Missis et extra Missas in eodem Altari?* — Odgovor je bil: *Ad primam partem (glede maš pred izpostavljenim): Non licere sine necessitate, vel gravi causa, vel ex speciali indulto; ad secundam partem (glede obhajanja pred izpostavljenim): Negative.* (Decr. auth. 3448 ad 1.).

Isto je kongregacija ponovila v drugem odloku, ko je na skoro enako vprašanje nadškofa iz Marianne v Braziliji odgovorila in odgovor objavila dne 17. aprila 1919 v AAS XI (1919), 246. (Prim. decr. auth. 4353).

2. Pij XII. je dne 22. oktobra 1956 udeležencem liturgično-pastoralnega tečaja v Assisiju ta odlok pojasnil takole: „Res je v tabernaklju *sacramentum permanens* — stalno sv. Rešnje telo, toda to ni stalni oltar — *altare permanens*, zakaj Gospod se daruje samo v daritvi na oltarju med opraviлом svete maše, ne pa po maši in ne zunaj nje. Čisto prav je torej, da ločimo darovanje v daritvi svete maše in božje češčenje, ki ga izkazujemo Bogu-človeku v presv. Rešnjem telesu. Odlok svete kongregacije obredov z dne 27. julija 1927 omejuje izpostavljanje sv. Rešnjega telesa med mašo na minimum; toda ta odlok je lahko razumljiv iz skrbi, da ponavadi opravljamo ločeno dejanje daritve in preprosto češčenje, da verniki jasno razumejo njuno posebno značilnost.“

3. Pri nas smo doslej, kakor po alpskih škofijah, Najsvetejše tudi med mašo pogosto izpostavljali iz stoletnega običaja, ki smo ga kljub odlokom kongregacije smeli imeti po kan. 5 in 27 za zakonitega. Izpostavljanje je pa že zadnja sinoda leta 1940 omejila in dneve izpostavljanja taksativno določila.

4. V apostolskem pismu *Rubricarum instructum*, s katerim je sveti oče Janez XXIII. dne 25. julija 1960 potrdil novi zakonik rubrik brevirja in misala, je pod točko 3. odločeno: *Item statuta, privilegia, indulta et consuetudines cuiuscumque generis, etiam saecularia et immemorabilia, immo specialissima atque individua mentione digna, quae his rubricis obstant, revocantur.*

Z novimi rubrikami so torej vsi nasprotni privilegiji in tudi zakonite nasprotnne navade izgubili veljavo. Prenehala je na pr. posebna pravica, ki so jo dajale razne pobožne zveze, anticipirati brevir pred uro popoldne — člani unionis cleri pro missionibus so na pr. sme-

li anticipirati že opoldne, sacerdotes adoratores pa že ob eni. Prenehala pa je tudi pravica, maševati pred izpostavljenim Najsvetejšim. Za take maše bi bil odslej potreben poseben, nov indult. Rubrika 355 namreč pravi: In Missis quae durante expositione, ex indulto, ad altare expositionis celebrantur, additur, sub unica conclusione, oratio de SSmo Eucaristiae Sacramento, modo ne occurrat dominica, nec officium, Missa aut commemoratio fiat de Christo Domino.

5. Razlog za ločitev češčenja sv. Rešnjega telesa in maše z obhajilom je pastoralno-liturgičen. Kadar je sv. Rešnje telo izpostavljeno v javno češčenje, naj ga res pobožno molimo; kadar je pa maša, naj se tudi verniki z daritvijo najtesneje združujejo in Kristusa ter sebe z njim darujejo in se hranijo s svetim obhajilom. Daritvena ubranost in češčenje Jezusa v sv. Rešnjem telesu sta dve tako veliki in različni zahtevi, da je za vsako potrebna popolna zbravnost in ju je težko ustrezno opraviti hkrati; vsaka naj ima svoje mesto, da bosta obe prišli do popolne veljave.

Ta odločba svete stolice le dosledno izvaja in nadaljuje predpise instrukcije o sveti glasbi in božji službi z dne 3. septembra 1958, ki jo je papež Pij XII. na poseben način potrdil in vsako, njej nasprotno določbo razveljavil. Ta zahteva, da svetih opravi in pobožnih vaj ne smemo mešati. Zato je obredna kongregacija na pr. na vprašanje, ali je dovoljeno med mašo glasno moliti rožni venec, odgovorila negativno. Sveta stolica očitno hoče, naj maša spet postane središče božje službe, ki je javno in skupno češčenje Kristusa glave in vseh udov njegovega telesa.

6. V mnogih kofijah so, držeč se odlokov svete stolice, maše pred Najsvetejšim že prej opustili ali vsaj zelo omejili. Škofijski ordinariat je zbral poročila iz mnogih takih škofij z namenom, da bo objava najpopolnejša in urejena. Omenimo naj samo, da je bila že pred objavo novega zakonika rubrik skoro povsod težnja, take maše opustiti. Ker je prav v alpskih škofijah izpo-

stavljanje med mašo najbolj pogosto, smo vprašali tudi na Dunaj. Tamkajšnji dušnopastirski urad nam je odgovoril, da so v dunajski nadškofiji take maše že povsem opustili, namesto njih pa vpeljali blagoslov z Najsvetejšim na koncu maše — torej tako, kakor imamo pri nas že od leta 1932! Škofovska konferenca avstrijskih škofov je leta 1960 vsem škofijam svetovala, naj bi se ravnale po zgledu dunajske nadškofije.

7. Z novimi določbami se nudi lepa prilika, da si marsikje v ta namen oskrbe nov, lep tabernakelj. S tem bo poskrbljeno tudi za dostojno izvrševanje rubrik za veliki četrtek. Paziti je treba, da bo tabernakelj opravljen po liturgičnih predpisih; zlasti če na njem po naši navadi na veliki petek po opravi in na veliko soboto Najsvetejše izpostavljamo.

8. Te spremembe porabimo, da pozivimo uro češčenja, ki jo po čl. 457 opravljamo vsako prvo nedeljo popoldne, in sveto uro, ki jo ponekod opravljamo pred prvim petkom ali tudi vsak četrtek. Naj bodo to res ure pobožnega češčenja. In confessionali pa radi priporočajmo zasebne obiske Najsvetejšega.

9. Duhovniki bomo te odloke svete stolice, ki naše bogoslužne običaje nekoliko spreminjajo, pač sprejeli z zrelo disciplino ter se jih z razumevanjem, pa tudi s srcem, spoštljivo in z veseljem držali, zakaj njihov namen je, da bi čim globlje zajemali iz studencev Odrešenikovih.

Vernikom te predpise in njih smisel pojasnimo na novo leto, za kar je na čelu okrožnice škofovo pismo. Tistim pa, vernikom in morda tudi duhovnikom, ki iz gole trdožive navajenosti žele, da bi ostalo vse kar pri starem, dopovedujmo, da papež, ki ga tudi v rednem vodstvu Cerkve vodi Sveti Duh, želi, da bi tolikemu zakramentu, kadar je izpostavljeno, skazovali res zbrano češčenje in da bi z mašo vsi člani Cerkve tesno sodelovali ter tako prejeli čim več sadov odrešenja. Smisel novih predpisov je: več resničnega češčenja in boljše sodelovanje pri maši.

Rožni venec med mašo.

Instrukcija o sveti glasbi in bogoslužju z dne 3. septembra 1958 pravi v št. 12: „Ni dovoljeno, bogoslužna opravila in pobožne vaje med seboj mešati; pobožne vaje, se morajo marveč opraviti o liturgičnem opravilu ali pred njim.“

„Pobožne vaje“ so naše pobožnosti, predvsem „klasične“ pobožnosti: križev pot, rožni venec, sveta ura itd. Nove rubrike misala pravijo v št. 272: „Maša po svoji naravi zahteva, da vsi navzoči, vsak na svoj način, sodelujejo.“ Božja služba je namreč javno čiščenje vsega Kristusovega telesa. Da bi bilo torej sodelovanje z mašo zgolj notranje ali tudi zunonje, omogočeno. Cerkev prepoveduje med mašo opravljati pobožne vaje; torej tudi glasno molitev rož. venca,

V okrožnici 10/1956, 2 je bilo v navodilih za dejavno udeleževanje svete maše naročeno, da so skupne pobož-

nosti med mašo prepovedane, „le rožni venec je v delavnikih dovoljeno moliti, na pr. za rožnovensko pobožnost, na prve sobote itd.“

Odslej naj se rožni venec med mašo glasno ne moli. Le tam, kjer drugače ni mogoče, naj se to tolerira na prve sobote in pri rožnovenski pobožnosti. Splošno naj se te dni moli rožni venec skupno pred mašo, drugo pa se opravi po maši kakor doslej. Ponovno se pa priporoča, da se med mašo, tudi v delavnice in kadar je ljudsko petje, molijo kratke mašne molitve, ki mnogo pomagajo z mašo sodelovati. Nadalje se priporoča, naj se rožni venec, kadar se molj v cerkvi glasno, moli v dveh zborih, da je molitev bolj živahna. En zbor naj bo moška stran, drugi ženska stran; pri vsaki skrivnosti naj se zbora menjata. (Glej Okr. škof. ord. lj. št. 1/61, str. 6.)

PASTORALNI TEČAJ SLOVENSКИH DUHOVNIKOV

V dneh 29. in 30. avgusta 1961 bo prvi pastoralni tečaj slovenskih duhovnikov s Koroške, Primorske in izven domovine.

Zbrali se bomo v Celovcu, v bogoslovnem semenišču, Marianum, (Völkermarkterstrasse 36).

Spored:

28. avgusta: Prihod do 21, za udeležence, ki prenočujejo v semenišču

29. avgusta dopoldne: Dr. Franc Walland, Uvodna beseda
Prelat Dr. Rudolf Blüml, „Kristus v zakramentih“

Popoldne:

Dr. Lojze Škerl in Dr. Kazimir Humar, Duhovnik in Cerkvi od-tujeni verniki

30. avgusta depoldne: Dr. Alojzij Šuštar, Sodobna bogoslovna vprašanja
Dr. Janez Zdešar, Problemi izseljencev

Popoldne: Mons. Dr. Janez Hornböck in Mons. Dr. Franc Močnik, Tisk

31. avgusta: Romanje z avtobusom (po želji) na Sv. Višarje

Predavanja bodo ob 9 in 15

Kdor se želi udeležiti tudi duhovnih vaj za duhovnike, ki jih bo v Tinjah vodil od 3. (zvečer) do 7. sept. (zjutraj) Dr. Alojzij Šuštar, naj se posebej prijavi

Izdaja: Konzorcij (Gregor Mali). — Urejuje: uredniški odbor (dr. Filip Zakelj, Rivadavia 234, Adrogué FNGR, prov. Buenos Aires, Argentina). — Uprava: Stanko Škrbe, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina. — Tiska tiskarna Vilko, Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina

